

Anto Orlovac

**BISERNA
MUČENIČKA
OGRLICA**

Anto Orlovac
BISERNA MUČENIČKA OGRLICA

Nakladnik

Banjolučka biskupija

Za nakladnika

Mons. dr. Karlo Višaticki, generalni vikar

Grafičko oblikovanje i korice

Darko Domazet

Fotografije

Svećenički arhiv Banjolučke biskupije

Tisak

Grafid d. o. o. Banja Luka

Naklada

500

Anto Orlovac

BISERNA MUČENIČKA OGRLICA

*Recitali o svjedocima vjere
Banjolučke biskupije*

Banja Luka, 2025.

Prolog

„Stoje pred prijestoljem i pred Jaganjcem odjeveni u bijele haljine; palme im u rukama. Oni dođoše iz nevolje velike i oprali su haljine svoje i ubijelili ih u krvi Jaganjčevoj. Zato su pred prijestoljem Božjim i služe mu dan i noć u hramu njegovu, i Onaj koji sjedi na prijestolju razapet će Šator svoj nad njima. Neće više gladovati ni žeđati, neće ih više paliti sunce nit ikakva žega jer – Jaganjac koji je posred prijestolja bit će pastir njihov i vodit će ih na izvore voda života. I otrt će Bog svaku suzu s očiju njihovih“ (Otk 7, 9b; 14b-17).

Tako u svom zanosnom viđenju opisuje Sveti Ivan, apostol, Božji nebeski grad i u njemu silno mnoštvo pred prijestoljem Božjim, mnoštvo onih što „dođoše iz nevolje velike“. Bijele haljine na njima znak su čistoće duše, a očistili su ih u svojoj vlastitoj krvi, pridruženoj krvi Isusovoj, iz ljubavi za nas prolivenoj. Crkva vjeruje da su u tome silnom mnoštvu prije svega oni kojima je vjernost Bogu bila važnija od vlastitoga života, koji su radije podnijeli mučeništvo nego da se Bogu, svojoj vjeri i poslanju iznevjere.

Uvjereni smo da su tu i oni o kojima je u ovim recitalima riječ, a kojima se želimo podsjetiti na njihove živote i mučeništvo. Riječ je ovdje o četiri svećenika, jednoj časnoj sestri i

jednoj vjerničkoj obitelji Banjolučke biskupije koji su ubijeni iz mržnje na katoličku vjeru (*in odium fidei*), a oni su svoju žrtvu prinijeli iz ljubavi prema Bogu i prema bližnjemu (*in amorem fidei*), pa i prema onima koji su im život oduzeli, a kojima su oni oprostili i za njih molili. O njima govori ovih pet recitala, poredanih kronološkim redom njihova mučeništva. Ovdje pojam mučeništva koristimo u smislu žrtve vlastitog života, a to je najveće što jedan čovjek može učiniti, no time ne želimo preteći suda Crkve o njihovu mučeništvu koje bi zaslužilo crkveno javno štovanje. Samo je prvi podnio mučeničku smrt u Drugom svjetskom ratu, a ostali u smiraj 20. stoljeća. To su ova četiri svećenika i jedna redovnica:

Vlč. Anto Dujlović, sin Lovrena i Ane rođ. Sušilo (Sušilović), rođen 26. lipnja 1914. u Ružićima, u župi Ivanjska, podnio je mučeničku smrt 11. srpnja 1943. kao župnik u Gumjeri kod Prnjavora u jeku Drugoga svjetskog rata, u dobi od samo 29 godina života i najmlađi je u ovome mučeničkom nizu. Pokopan je na seoskom groblju u Gumjeri, sada raseljenom selu. Grob mu nije moguće posve sigurno utvrditi. Godine 2014. Sveta je Stolica odobrila pokretanje postupka za njegovo proglašenje blaženim i svetim i već je učinjen značajan korak u tome pravcu. Scenski prikaz njegova revnog svećeničkog života i mučeništva naslovljen je *Izjeda me revnost za Gospodina*.

Vlč. Ivan Grgić, također vrlo mlad župnik, rođen 10. veljače 1962. u obitelji Marka i Ane rođ. Vinojčić, doseljenoj iz kotorvaroškog kraja u Duboševicu kod Belog Manastira u Hrvatskoj, ubijen je 8. studenoga 1992. u župi Ravska kod Ljubije s 30 godina života. Tijelo mu počiva u svećeničkoj grobnici na katoličkom groblju Svetoga Marka u Banjoj Luci. O njemu govori ovaj prikaz pod naslovom *Ivan mu je ime*.

Vlč. Filip Lukenda, najstariji od ove četvorice svećenika, rođen je 1. svibnja 1943. u Barlovcima, od oca Ante i majke Anđe rođ. Matošević, u istoimenoj župi podnio je mučeništvo kao župnik u Presnačama kod Banje Luke, s 52 godine života, 12. svibnja 1995., zajedno sa svojom suradnicom, redovnicom družbe Milosrdnih sestara Sv. Vinka Paulskog sestrom Cecilijom Grgić, kojega, zbog sličnosti načina mučeništva, nazvasmo *Svetim Polikarpom Presnačkim*. Njihovi posmrtni ostatci pokopani su u svećeničkoj, odnosno sestranskoj grobnici na groblju Svetoga Marka u Banjoj Luci.

Vlč. mr. Tomislav Matanović, sin je jedinac roditelja Josipa i Božene Natalije rođ. Chaloupka, rođen 15. siječnja 1962. u Prijedoru, a mučenički je završio svoj život 20. rujna 1995. u 34. godini života, vršeći župničku službu u rodnome Prijedoru. Odveden je od velikosrpskih snaga iz roditeljskog doma zajedno sa

svojim **roditeljima Josipom i Boženom** koji su tada imali po 73 godine te su ubijeni u nedalekom selu Bišćani-Rizvanovići i bačeni u bunar, a pronađeni su tek šest godina kasnije, 2001., i pokopani na prijedorskom groblju Urije. Zbog sličnosti života njegove majke Božene s majkom Sv. Augustina Monikom mučeništvo obitelji Matanović prikazano pod naslovom *Suze Svete Monike Prijedorske*.

Redovnica **s. Cecilija Grgić**, iz družbe Milosrdnica sv. Vinka Paulskog, zaokružuje ovu bisernu mučeničku ogrlicu vjernosti Bogu i svome duhovnome pozivu, a žrtvu svoga života prikazala je Bogu s 42 godine života u Presnačama 12. svibnja 1995., skupa sa župnikom Filipom Lukendom. Njezin je život i svjedočka smrt prikazana u četiri faze njezina poziva pod naslovom *Netko me zove*.

Od svih ovih recitala samo je ovaj posljednji već objavljen (u knjižici: S. Miroslava Ljevar – Anto Orlovac, *Netko me zove, uz 20. obljetnicu smrti s. Cecilije Grgić*, Banja Luka-Livno, 2015.,) a izdan je i u elektroničkom obliku na CD-u, dok je onaj o vlč. Ivanu Grgiću, naslovljen *Ivan mu je ime*, scenski izvođen u Ravskoj, u Banjoj Luci i u Sarajevu. Oni se ovdje prvi put pojavljuju.

Ovi se mučenički uzori nižu poput sjajne biserne ogrlice satkane od sedam bisera: četiri svećenika, jedne redovnice, milosrdnice, i

jednog bračnog para vjernika laika Banjolučke biskupije. A ima još čitav niz drugih iz ove biskupije kojima bi bilo mjesto u ovoj bisernoj mučeničkoj ogrlici. Svi vjerni Bogu do kraja, svi krv svoju prolili za Krista. Sjajni primjeri i uzori vjernosti. Nosila ih je ljubav kojom su Bogu odgovorili na primljenu ljubav. A ljubav je jača od smrti upravo zato što je Bog u kojega vjerujemo Ljubav, kako reče učenik ljubljani, apostol Ivan.

Zato im i na ovaj način želimo sačuvati spomen i podsjećati se na veličinu njihove žrtve. Njihov život i mučeništvo prikazani su nešto slobodnije i maštovitije nego bi to učinio običan životopis. Zato ne treba svaki izraz mjeriti apotekarskom vagom, ponekad je on malo lepršaviji da bolje naglasi određenu misao. No, u bitnomu autor se strogo držao stvarnih zbivanja koliko su ona poznata i dokumentirana. Riječ je ovdje, po našem dubokom uvjerenju, o pravim svjedocima vjere koje Crkva naziva Kristovim mučenicima, a koji su zavrijedili da se povede postupak za njihovo proglašenje blaženima i svetima, kako je već započeto za vlč. Dujlovića (i još trojicu svećenika iz vremena Drugoga svjetskog rata: vlč. Waldemara Maximiliana Nestora, vlč. Jurja Gospodnetića i vlč. Krešimira Barišića). Uostalom, autor je sve ovdje prikazane, osim župnika Dujlovića, osobno poznavao, a dvojica od njih (Grgić i Matanović) su mu čak bila bliski suradnici kao župni vikari

u Banjoj Luci. Zato im ovom knjižicom želi iskazati svoje divljenje i zahvalnost, u nadi da će nam ona svima biti novi poticaj da se revno molimo i zauzimamo za njihovu beatifikaciju i kanonizaciju. A ako ova razmišljanja barem nekoga potaknu na veću vjernost Bogu u svome životu, pa da se, ako osjeti Božji poziv, odluči poći tragom ovih svijetlih likova i u duhovnom zvanju nastavi ondje gdje su oni stali, autoru će biti najveća nagrada.

autor

IZJEDA ME REVNOST ZA GOSPODINA

*Recital o svećeniku-mučeniku
vlč. Anti Dujloviću*

Likovi

Vlč. Anto

Pripovjedač 1 (muško)

Pripovjedač 2 (žensko)

Prijatelj (svećenik Alfred Pichler)

Anđeo Tješitelj (ženski glas, samo se
čuje, ne vidi se)

Napasnik (grub, podrugljiv muški
glas, samo se čuje, ne vidi
se)

Slika prva – Ivanjska: – HOĆU BITI SVEĆENIK!

Vlč. Anto (mašta)

„Ja ću biti svećenik! Ja ću biti svećenik! Bože moj, što bih ja volio biti svećenik. Zamisli, ono lijepo, bijelo, sveto odijelo izvezeno zlatom na meni. Zvona zvone, crkva, nakićena cvijećem, puna naroda, sve svijeće upaljene, sve miriše. Svi gledaju u mene, a ja na oltaru započinjem: ‘In nomine Patris...’, ‘Dominus vobiscum!’ Žene brišu suze i uzdišu: ‘Vidi ga što je mlad i lijep! Blago majci koja ga je rodila! O, blago majci njegovoj Ani i ocu njegovu Lovri!’ Ja se penjem na propovjedaonicu, sve oči uprte u mene, a ja počinjem govoriti: ‘Braćo i sestre!’ Svi slušaju, muk, muha se čuje! A ja grmim s propovjedaonice. I sve ih učim Božjemu putu, neka se klone zla i grijeha, a Božjega se zakona drže.“

Pripovjedač 1

Tako je maštao dječak Anto Dujlović, sin Lovre Dujlovića i Ane rođ. Sušilo, trinaesto od petnaestero njihove djece, koje im se rodilo u Ružićima, zaseoku starodrevne župe ivaštanske, onoga toplog ljetnog dana 26. lipnja 1914. Bijaše to ocu njegovu drugi brak, a u prvom je imao još sedmero djece. Njegovi se roditelji nisu bojali života; primali su ga od Boga i da-

vali su ga Bogu. Neka su djeca umirala male-na. Za Antu je Bog predvidio drugačiji životni put i svršetak. Odgajali su djecu da se Boga boje, da se međusobno vole, da ljude poštuju, da svakomu pomognu, da Božjim putom idu neustrašivo. Ali, gdje se čovjek želi posve Bogu predati, tu i protivnik Njegov vrebao. Na Antu je napasnik vrebao cijeloga života. Još kao dječaku, stao mu je kvariti planove.

Napasnik

„Ma, ti ćeš, jadan, biti svećenik! Takav sitan i žgoljav, seljačić iz ovih zabačenih Ružića. Ti bi u opancima pred Boga. Tako je i tvoj brat Mato mislio, pa ode pod zemlju, a škole ne završi. Odnese ga sušica u sjemeništu u Travniku. Imao je tek 13 godina. I tebe će ona dočekati. A znaš li ti koje škole treba za to završiti? Oni strogonje isusovci u Travniku jedva čekaju takve kao što si ti s latinskim deklinacijama i konjugacijama. Pa grčki i hebrejski, tu moraš čak i drugačija slova učiti. Ti i ova slabo znaš. Ne znaš ti što je to, ali vidjet ćeš! To ti je nešto kao kuga i kolera skupa. Nikada ti to naučiti nećeš. Pa ti si i osnovnu školu jedva završio. Ne će te ni primiti. Imaju oni takvih za bacanje. A ako te i prime, morat će te otpustiti. Onda će ti se svi rugati: 'Htio Anto na visoko! Vidi onog propalog pratrića!' Pa ti si jedino za čuvanje ovaca po Kozari. Bolje ti je mani se toga i drži se ti svoje Ivanjske.“

Pripovjedač 2

Ali posla Bog Anđela Tješitelja koji Anti u njegovoj nevinoj dječjoj duši prozbori:

Anđeo Tješitelj

„Ne boj se, Anto. Ti si dobar dječak, iz dobre vjerničke kuće. Znaš li ti koga Bog bira? Bira jednostavne ljude, čak i one koje drugi ne bi ni pogledali. Njemu nije važan ni stas, iako ćeš ti izrasti u krasna mladića, ni glas, nego srce: zna li ono voljeti i vjerno biti. Isus je izabrao sasvim priproste i jednostavne ljude za svoje apostole. Nije ih tražio po jeruzalemskom rabinskim učilištima, nego u dotrajalim čamcima u kojima su ribarili. Ribario ili zemlju orao ili ovce čuvao, svejedno.

Eno u Bibliji prorok Božji, ime mu je Amos, reče da nije ni prorok ni proročki sin, nego da zna samo ovce čuvati i voće uzgajati. A Bog ga posla da bude njegov prorok, njegov glasnik. Pa i Isus, kojega ti tako voliš, odrastao je uz jednostavnog zanatliju Svetoga Josipa u Nazaretu, a ne uz učene teologe u Jeruzalemu. Nego, moli se ti Bogu, pa kad te pozove, ti spremno reci: ‘Evo me!’

A tvoj brat Mato, koji nevine duše premину u Travniku, sada je u našem društvu. Ništa se ne razlikuje od ostalih anđela.“

Pripovjedač 1

Još u osnovnoj školi dođe poziv Božji dječaku Anti Dujloviću, ružićkom i on kao da ču Božji glas: „Idi i propovijedaj narodu svome hrvatskom! Narodu već 13 stoljeća mojim nazvanim, mojim krstom krštenim. Uzimam te od ovaca kao nekoć slugu svoga Davida. Idi i ne boj se, jer ja ću biti s tobom!“

Pripovjedač 2

A Anti to nije trebalo dvaput govoriti. Pa o tome je maštao dok još ni u školu nije pošao. O svećenicima, vrijednim ujacima, u vjerničkoj kući Lovre Dujlovića uvijek se samo s najvećim poštovanjem govorilo. I stariji brat Mato, kojega Anto ni upamtio nije, bio je radosno krenuo prema oltaru, ali ga je teška plućna bolest zaustavila još u dječaćkom sjemeništu u Travniku. Bog je ubrao nježni cvijet iz Dujlovićeva vrta i ukrasio raj.

Vlč. Anto

Hoću, Bože moj, rado ću poći, ali sam malo i zabrinut. Hoću li ja moći te velike škole završiti? Da neće i moje zdravlje kao i bratovo otkazati? I još me nešto, dragi Bože, brine: onaj tko se Tvojim poslom bavi, može i batina dobiti. Eno kad sam imao pet ili šest godina, htjedoh i ja *pratar* biti i misu služiti. Pa sam to i pokušao: čuvajući ovce oltarić sam na-

pravio, malo se drugačije obukao i s drugim pastirima „misu govorio“: ja misnik, a oni misari. Nama je to bilo nešto sveto i lijepo. Ali vidje nas jedna moja susjeda, javi mome ocu da mu se sin misi ruga, i ja dobih lijepih batina. Ali nije mi žao, Bože, podnijeti, kad je za tebe. Ako zatreba, opet ću, pa i gorih batina. Pa makar me i ubili!

Slika druga – Travnik i Sarajevo:

POTEŠKOĆE NA PUTU DO OLTARA

Pripovjedač 1

I krenu Anto učiti za svećenika u sjemenište u Travnik, praćen molitvom i blagoslovom svojih roditelja, braće i sestara. Bila je rana jesen 1927. godine kada je Anto imao 13 godina. Čak su se i dobri isusovci začudili kada su saznali da je Anto iz tako brojne obitelji, iako su one u to vrijeme u Bosni bile uobičajene. Bog je u vrtu Dujlovićevih mogao birati koji će cvijet ubrati: oni se života nisu bojali.

Pripovjedač 2

Započe tako Antin put prema oltaru. Na tom putu trebalo je puno rada i učenja, molitve i uzorna vladanja. I dobra zdravlja! Anto je bio poslušan poglavarima, radovao se molitvi, poštivao dnevni red u sjemeništu. Tu je on bio prvi, pravi uzor. Toliko, da su ga kolege, u šali – a kažu da u šali ima puno istine – zvali Sveti Anto. Sveti Anto ivaštanski. U školi se on puno trudio, ali rezultati su bili tanki, osobito na početku. Ni poglavari nisu bili sigurni hoće li od toga brašna biti kruha.

Vlč. Anto

(drži otvorenu knjigu u ruci; mrmrlja) O, Bože, baš je težak ovaj latinski. Teško to sjeda u ovu moju glavu. Isuse moj, pomози mi. A opet, tako je lijep, milozvučan. Ma, slušaj samo: *(govori svečano)* „Gloria in excelsis Deo!“, kao da vidim anđele kako lepršaju iznad oltara. Pa onda: „Sanctus, sanctus, sanctus“ *(govori odsječeno kao da triput zvecka zvoncem)*, zvuči kao jasno misno zvonce. Pa: „Dominus vobiscum“ *(jakim tonom)*, ječi kao truba. Pa „Ite, missa est!“, a misari se raspu preko brdâ i dolova noseći Božji blagoslov. Pomози ti, Bože, svome Anti! Ma svladat ću ja to s tvojom pomoću i misu ću govoriti.

Napasník

Eto, rekao sam ti da škola nije za tebe. Ne znaš što je teže: latinski, grčki, matematika. Uzalud se trudiš. Oboljet ćeš od silnoga napora kao i tvoj brat Mato. Ubit će te ove travničke magle i zime. Što si zapeo: svećenik, pa svećenik. Nikad ti mise reći nećeš! Uostalom, možeš se ti, ako baš hoćeš, Bogu moliti i u svojoj Ivanjskoj čuvajući ovce i orući zemlju. Spakiraj se fino i put pod noge! Bolje odmah nego kasnije. Ovdje samo gubiš vrijeme.

Prijatelj Pichler

(nailazi) Što je Anto, što te muči? A, latinska gramatika! Sad ćemo mi to lijepo. Meni je la-

tinski prava pjesma. Gramatiku imam u malom prstu. Kad mi je dosadno, ja je učim napamet. Pa, puno je teži hrvatski. A ja, iako sam u kući morao govoriti materinskim njemačkim, naučio sam i hrvatski izvrsno. Ne popušta se Alfred Pichler ovim Bosancima. Jedan mi se kolega narugao: „Ma šuti ti, Švabo, što ti znaš o hrvatskom jeziku!“, a ja se zainatio pa preko ferija naučio napamet cijelu Maretićevu gramatiku. I tebi ću pomoći. Na mene možeš računati kadgod ti zatreba. Da vidimo, na kojoj si lekciji. Evo, vidiš, ovo ide ovako ...

Anđeo Tješitelj

Vidiš Anto da Bog uslišava tvoje molitve. Ne boj se! Bog ne ulijeva znanje u glavu, za njega se valja potruditi. Ali ne ostavlja te samog. Bog traži od tebe žrtvu, a ti voliš Boga iznad svega. Tvoj anđeo je kolega Pichler, on će ti pomoći. Ne slušaj što ti napasnik šapće! I ne odustaj!

Pripovjedač 1

Silnim trudom Anto postade sasvim solidan učenik. Odgojitelji isusovci s radošću gledaju njegov napredak. Javljaju njegovu biskupu: „*Tako marljivog učenika treba tražiti. A u pobožnosti nitko nije ispred njega. I nije to neka slادنjava pobožnost, nije bježanje od učenja i drugih dužnosti, to je duboko u njemu, čvrsto kao stijena. Vi ćete jednom, Presvijetli, ako Bog da, imati izvrsnoga i svetog svećenika.*“

Pripovjedač 2

I korak po korak, godinu po godinu, stiže Anto u rano ljeto 1935. do mature. Maturirao u glasovitoj travničkoj gimnaziji, a tu maturirati stvarno nešto znači!

Vlč. Anto

Hvala Ti, dobri Bože, pa ja stigoh do mature. Osam godina puta prema oltaru iza mene je. Treba još četiri. Dvije trećine su svladane. Zbogom, pitomi Travniče, zbogom dragi odgojitelji, profesori, i svi koji ste mi pomagali. I hvala vam do neba. Sad me najesen čeka sarajevsko bogoslovija. Više neće biti matematike, fizike, stranih jezika; sad ću izučavati tvoju nauku: o našim svetim vjerskim istinama, o kršćanskom moralnom životu, o svetoj misi kojoj se tako radujem, o crkvenom pjevanju kojim te želim slaviti, o propovijedanju i poučavanju djece i mladih na župama, kamo me pošalješ. Pomaži ti i dalje svome Anti!

Anđeo Tješitelj

Samo hrabro, Anto! Vidiš da se s Bogom sve može svladati. Ne boj se. A uza te je i naša draga Gospa koju ti toliko štuješ. Vidio sam te kako na školskim praznicima u svojoj rodnoj Ivanjskoj klečiš u župnoj crkvi pred slikom Velike Gospe, na nebo uznesene, i usrdno moliš. Kad to činiš, kao da ti se lice preobrazi, po-

stane nekako svijetlo i smireno. A krunice nisi ni jednoga dana propustio. Bog samo želiš da naučiš da se u životu treba boriti. Boriti se za dobro, boriti za znanje, boriti se za duše. Čeka te još puno borbe, ali ti si već naučio kako to treba raditi. Idi odlučno prema Božjem oltaru!

Pripovjedač 1

Ujesen 1935. ode Anto u Sarajevo u bogosloviju. Grad veći od Travnika, bogatiji i raskošniji, ali Ante se to nije baš posebno dojnilo. Njega najviše privlače dvije sjajne građevine koje je podigao prvi vrhbosanski nadbiskup, veliki sluga Božji Josip Stadler: skladna katedrala Presvetoga Srca Isusova s dva tornja i bogoslovno sjemenište u blizini, u ulici koja danas nosi ime graditelja bogoslovije. Dočekaše ga i tu odgojitelji isusovci i on odlučno zakorači prema oltaru Božjemu. Četiri mu godine neobično brzo prodoše. U studiju je imao punu potporu svojih profesora, odgojitelja i prijatelja. Neprijatelja Anto nije ni imao, osim napasnika, koji ga je vrebao, ali je i on uvidio da je Anto tvrd orah i da će ga teško slomiti.

Pripovjedač 2

I dođe najljepša godina u Antinu životu – 1939. Godina svećeničkog ređenja u Sarajevu i Mlade mise u njegovoj dragoj Ivanjskoj. Za podđakona je zaređen 16., za đakona 23., a za svećenika 30. travnja te godine. Antina

je duša pjevala i klicala Bogu, a najjače onda kada je nadbiskup dr. Ivan Šarić položio ruke na njegovu glavu, pomazao mu ruke svetim uljem i zaređio ga za misnika Božjega. Antina je vruća želja postala stvarnost. On je Isusov svećenik. Svijet se okretao oko njega, duša mu je lebdjela, radosno je upućivao hvale Bogu.

Slika treća – Ivanjska:

MLADA MISA, VRHUNAC RADOSTI

Vlč. Anto

Ja sam svećenik! Pa, ja sam stvarno Isusov svećenik! Svećenik do vijeka! O, slava ti i hvala, veliki Bože, kad si mi dao ovaj dan doživjeti. Hvala ti, Gospo, što si me pratila svojim zagovorom. Ovoga žarkog ljetnoga dana, kada slavim svoju Mladu misu, želim da i moja duša žarko gori od zahvalnosti. Okupit ću svu svoju dragu Ivanjsku da sa mnom, mojim dragim roditeljima Lovrom i Anom i cijelom obitelji tebi zdušno zahvalim presvetom žrtvom tvoga Sina. Izabrao sam u pratnju na oltaru najdraže prijatelje koji su me podržavali na putu prema svećeništvu. Neka to bude slavlje za pamćenje!

Napasnik

Samo se ti veseli! Ne znaš ti što te čeka. Kao da je svećenički život pjesma. Koliko ćeš ti gorkih morati progutati. Sada Bogu zahvaljuješ. Doći će vrijeme kada ćeš ga proklinjati. I to prije nego što se nadaš!

Vlč. Anto

Apaga Satanas! Gubi se Napasniče! Ne kvari mi svete radosti! Svećenik sam postao da

Boga slavim, a ne da ga proklinjem. I slavit ću ga u dobru i u zlu, u svemu što mi udijeli. Neka u svemu bude njegova sveta volja! Od-lazi, nesretniče!

Pripovjedač 1

I doista bi velik dan taj 23. srpnja 1939. Velik dan za Antu, velik dan za cijelu veliku obitelj Dujlović, za cijelu Ivanjsku. I dugo se još o njemu pričalo. Slila se u crkvu Velike Gospe u Ivanjskoj i oko nje cijela ogromna ivaštanska župa. Svi su putovi zakrčeni bili. Crkva prepuna, a i cijelo crkveno dvorište. Nitko nije htio propustiti veliko slavlje.

Pripovjedač 2

Uz Antu u svečanoj procesiji župnik fra Drago Prpić, manuduktor, prvi pratitelj mlado-misnikov ugledni banjolučki svećenik mons. Ivan Vlašić, đakon Božo Laštro, kasniji doktor teologije i monsinjor, podđakon Guido Del Mestri, koji postade ugledan papinski diplomat, trostruki doktor i kardinal. Za propovjednika izabra Anto vrlog bosanskog franjevca, nekadašnjeg župnika u Ivanjskoj, a tadašnjeg provincijala Bosne Srebrene, fra Marijana Jakovljevića. Tu su i pjevači, časne sestre, kolege bogoslovi; sve je danas u Ivanjskoj. Bila je to svečanost kakva se u Ivanjskoj ne pamti.

Vlč. Anto

Hvala Ti, dobri Bože, za ovaj divan dan. Posebno ti hvala zato što su ga doživjeli i moji dragi roditelji, majka Ana, a posebno moj dobri stari otac Lovro. Kolika je milost doživjeti Mladu misu svoga sina s 82 godine, unatoč svim tegobama života. Hvala ti za braću i sestre i za sve dobre ljude koji su me podržavali na putu prema oltaru. Evo, još me čeka završna godina studija u Sarajevu, a onda me šalji kamo hoćeš. Stojim ti posve na raspolaganju.

Pripovjedač 1

Nakon velikoga slavlja i odmora Anto se vratio u Sarajevo završiti posljednju godinu studija, sada već kao zaređeni svećenik. Kad su ga mlađi kolege gledali na oltaru, činilo im se da gledaju anđela nebeskoga. Anto je bio sav uronjen u ono, što je slavio, što je molio, što je govorio. Nitko nije ostajao ravnodušan. U mnogima se od njih pojavila želja: i ja bih želio biti baš takav svećenik.

Pripovjedač 2

Proteće brzo i ta završna godina druženja s kolegama, odgojiteljima i profesorima kao u nekom lijepom snu. Bila je to najljepša godina Antina života: puna ideala i mladenačkog zanosu. Duša je pjevala u njemu. I odletje, dobro opremljen, iz toploga sjemenišnog gnijezda u

široki svijet, dijeliti drugima ono što je u svoju dušu do tada skupljao. A biskup Garić bio je presretan, jer je dobio izvrsna poletna mlada svećenika.

Slika četvrta – Gumjera:

**ŽRTVA ŽIVOTA,
VRHUNAC VJERNOSTI**

Pripovjedač 1

Čim stiže u Banju Luku, ode Anto pozdraviti svoga biskupa. Na staračkom biskupovu licu blagi smiješak: „Sinko, čekam te kao ozebao sunce!“, dočeka ga on. „Već me s više strana salijeću da im pošaljem svećenika. Posebno vjernici Poljaci iz župe Gumjera. Mole me u pismu da im pošaljem svećenika i, zamisli, navode mi misao svetoga župnika arškog Ivana Vianneya koji reče da bi se vjernici u župi koja bi ostala bez svećenika 20 godina, počeli klanjati zlatnom teletu, a Gumjera – rekoše – nema svoga župnika već deset godina. Oni su već dogurali do srebrnog teleta. Tebe sam odlučio poslati tamo da ih učiš Božjemu putu,“ reče biskup i pruži mu već napisan dekret.

Vlč. Anto

(čita): „*Velečasnom gospodinu, Anti Dujloviću, svećeniku banjolučke biskupije.*

Ovim Vas imenujemo upraviteljem župe Gumjera, te Vam podjeljujemo sve potrebne crkvene ovlasti. Uputite se odmah velečasnom Branku Bandiću, župniku u Devetini, koji je i privremeni upravitelj gumjerske župe. On će vam predati sav crkveni inventar i uputiti Vas u sve. Ispovijest

*vjere na početku službe položite što prije kod deka-
na u Prnjavoru. Neka Vas Bog blagoslovi!“*

Hvala ti, veliki Bože! Oduvijek sam želio ra-
diti u tvome vinogradu. Evo biskup me šalje, a
ne znam pravo ni gdje je ta Gumjera. Čuo sam
samo da je to tamo prema Prnjavoru, da tamo
žive Poljaci. Pomalo se pribojavam, jer upravo
sam iz školskih klupa, bez ikakva iskustva. Ali,
plivati se uči tako da uđeš u vodu i zaplivaš. Evo,
ja ću s tvojom pomoću, zaplivati. Pa baš sam te
jutros u Časoslovu molio riječima psalma:

*„Nek' me ne pokriju valovi,
nek' me ne proguta dubina,
nek' bezdan ne zatvori usta nada mnom!“*

(Ps 69, 16).

A svratit ću i svome prijatelju Pichleru,
kapelanu i vjeroučitelju u Banjoj Luci, koji mi
je još u Travniku pomagao kad sam ono imao
poteškoća u školi; on već ima pastoralnog
iskustva pa će me rado posavjetovati. Majko
Božja i majko moja, čuvaj me i zagovaraj da
budem dobar svećenik.

Pripovjedač 2

Početkom srpnja 1940. dođe vlč. Anto u župu
Uzvišenja Svetoga Križa u Gumjeru. U rodnoj
Ivanjskoj Velika Gospa, ovdje Sveti Križ. Time
kao da je označena njegova sudbina: da bi stigao
u kraljevstvo nebesko morat će poput Gospe
pod križ, a poput Isusa na križ. Mlad, okretan,

susretljiv, ali i ozbiljan, započne svoju župničku službu. Vjernici su mu bili Poljaci koji su se tu naselili iz Bukovine i Galicije. Onako poletan odmah oko sebe okuplja djecu i mladež, ali zna on lijepo i s odraslima, muškarcima i ženama, ima lijepu riječ za svakoga. Sve je osvojio na prvi pogled. „Dugo smo čekali svećenika, ali smo dočekali pravoga“, govorili su vjernici među sobom. Anto se revno sprema za propovijedi, nastupa ozbiljno, ponekad i strogo, kako je u ono vrijeme bilo uobičajeno. Ali sve s mjerom. Obnavlja i uvodi pobožnosti u župi: Križni put, one u čast Srcu Isusovu, svibanjske i listopadske pobožnosti Gospi, potiče vjernike na svete sakramente, drži pouke za djecu i mladež, neumorno ispovijeda, obilazi bolesnike, za sve je tu.

Pripovjedač 1

No, sve to iznenada stade, jer je Anto pozvan odslužiti obvezni vojni rok. Zbog toga je izbio vao više od pet mjeseci, od Svih svetih 1940. do propasti ondašnje države i vojske početkom travnja 1941. Anto se uspio vratiti u svoju župu. Pola godine nakon njega, stiže u te krajeve njegov prijatelj Alfred Pichler, koji u siječnju 1941. postade župnikom u susjednoj župi Novi Martinac, također među Poljacima.

Prijatelj Pichler

O, Anto, prijatelju moj, evo nas opet zajedno; susjedi smo u istom dekanatu. Tko bi to re-

kao kad smo bili u Travniku i kad smo te ono peckali nazivajući te „Sveti Anto“. E, ovdje, u ovoj zapuštenoj župi, i može samo sveti Anto nešto uraditi, gdje se naselilo svega i svačega. Ti, Anto, znaš svoj put i ne skreći s njega! Čujem da te župljani hvale. Drago mi je to. Ali, pazi, seljak je lukav, ne daj da te pojedine skupine uhvate u svoje kolo. Prema svima jednako, prema svima pravedno, prema svima lijepo, ali i energično kad zatreba! A vidim da strašljiv nisi. Pričaju mi da si potjerao kući onu svoju rođakinju, zato što je iz župne kuće navečer kroz prozor pobjegla na susret s momkom i da si joj rekao: *„Zar da ja to tuđoj mladeži branim, a ti da mi to u vlastitoj kući radiš!“*. Vidi se da je u tebi vruća ivaštanska krv. Na ljutu ranu ljuta trava! Tako se to liječi! Ali da znaš: kad god nešto zatrebaš, ja sam tu blizu u Novom Martincu. Samo dođi ili zovni.

Pripovjedač 2

Taman Anto temeljito zaorao u Božjoj njivi, stigoše nevolje. Rat. U travnju 1941. raspala se država Jugoslavija, raspala se vojska. Nastade Nezavisna Država Hrvatska. Navališe vojske: Nijemci, četnici, domobrani, ustaše, partizani... redaju se kao na tekućoj vrpci. I muškarci njegove župe uglavnom su regrutirani u domobrane, ostale su žene s brojnom djecom te stariji svijet.

Pripovjedač 1

S drugog kraja biskupije stižu strašne vijesti. Koncem srpnja i početkom kolovoza 1941. četnici i tzv. ustanici zvjerski su ubili tri susjedna župnika i poklali njihove župljane. Okrutno su zlostavljani i umoreni župnici vlč. Walde-
mar Nestor, vlč. Juraj Gospodnetić i vlč. Kre-
šimir Barišić. S lica zemlje zbrisane su njihove
župe: Drvar, Bosansko Grahovo i Krnjeuša
kod Bos. Petrovca. U Krnjeuši su ubijena i tri
mlada sjemeništara, samo zato da ne bi po-
stali katolički svećenici. A sve to u samo dva
tjedna. Četnici i komunisti ustali su zajedno
protiv Katoličke Crkve i Hrvata.

Pripovjedač 2

Dok se Anto nije pravo ni snašao, zakuhalo
se i između Vrbasa i Ukline. Veze s Banjom
Lukom onemogućene su. Snalazi se kako
znaš. Do Svih svetih 1941. svoje župe moraše
napustiti čak petorica susjednih župnika: iz
Devetine, Rakovca, Kunove, Stare Dubrave,
čak i njegov kolega Pichler iz Novoga Martin-
ca morao je izbjeći preko Vrbasa u Aleksan-
drovac. Anto ne želi iz svoje župe. Ostaje sa
svojim vjernicima.

Napasnik

Ma što se ti Anto praviš pametan? Vidiš da
su ti svi kolege pobjegli. Pametniji su od tebe,

valja spasiti glavu. A ti zapeo: ostati, pa ostati. Misliš da si ti bolji od njih! Samo ćeš uludo glavu izgubiti. Pa neće propasti svijet zbog jednog svećenika. A ti ćeš ih, misliš, spasiti. Ti bi htio biti mučenik! Nije to za tebe. Ovi se ne šale. Ma, bježi dok si živ!

Pripovjedač 1

Antu su morali gotovo prisiliti da se privremeno skloni, i to u posljednji trenutak, jer čim se nekako prebacio preko Vrbasa, došli su tražiti da ga ubiju. Pobjegao je navrat-nanos, nije uzeo čak ni dokumenata. Anto je u pro-cjepu: niti više može k svojim župljanima, niti može tako ostati. Nekoliko je mjeseci pomagao u više župa, a onda ga biskup Garić, koji ga je već bio predvidio za vojnog duhovnika, posla u Bosansku Gradišku kao zamjenu za župnika Branimiru Župančiću, koji je poslan u Rim dovršiti doktorski studij. Ostade Anto pola godine u Gradiški, od veljače do kolovoza 1942.

Pripovjedač 2

Ali Anti su stalno u mislima njegovi župljani. Sam Bog zna kako, ali Anto se 9. kolovoza 1942. uspio vratiti u Gumjeru k svojim Poljacima. Pa i prije godinu dana, kada je pobjegao iz vojske u rasulu, mjesto da se negdje sakrio, on – pravo u Gumjeru. Imali su ga njegovi Poljaci zašto i voljeti. On je za njih živio.

Vlč. Anto

Hvala ti, Bože, što sam se uspio vratiti svojim dragim župljanima. Oni su bez svećenika kao ovce bez pastira, ovce među vukovima. Osobito mladež. Tko će im biti zaštita, ako svećenika nema. Ne idem ja nikuda od njih, pa bilo što bilo. Istina, teško mi je, jer sam ostao sam na velikom prostoru između Vrbasa i Ukline. Jedino je župnik u Prnjavoru ostao, ostalih pet mojih susjeda župnika je izbjeglo. Ja imam cijelu malu biskupiju na brizi, jer me vjernici u svojim potrebama odasvud traže.

Anđeo Tješitelj

Ne boj se, Anto! Bog je uza te. A Bog je vjeran i voli vjernost. Nisi li i sam izabrao za svoje svećeničko geslo na Mladost misli riječi evanđeliste Ivana: „*Gospodine, kome ćemo ići? Ti imaš riječi života vječnoga*“. Tvoje je mjesto ovdje, među ovim ljudima. Ti si im ovdje namjesto Boga. Budi hrabar! Ostani vjeran!

Pripovjedač 1

Kako su prilike bile teške, kakvo je stanje vladalo u tim krajevima najbolje svjedoči biskupov dopis iz toga vremena hrvatskim vojnim vlastima koje su na biskupiju poslale poziv Dujloviću da nastupi svoju službu domobranskog duhovnika. Tu stoji da mu se poziv ne može uručiti, jer „*se njegova župa nalazi u*

području četničkom tj. u kotaru Prnjavor“ i dodaje: „Niti može tko do njega niti on može van“!

Pripovjedač 2

Nekako je uspio preći Vrbas samo jednom: 15. prosinca 1942. kako bi kod trapista u Aleksandrovcu nabavio misnoga vina i najnužnije stvari za crkvu za Božić i istoga se dana vratio kući. On preko Vrbasa, partizani u Gumjeru! Povratka nema. Pun mjesec dana, u sedam navrata, pokušavao je na sve moguće načine vratiti se; vojska ga nije pustila natrag. Zaboljelo ga je kad su to u biskupiji protumačili njegovim bijegom iz župe, iako mu to ni na kraj pameti nije bilo. Opširnim se pismom opravdao biskupu, sve točku po točku. Evo dijelova toga pisma:

Vlč. Anto

Na 15. prosinca 1942. ne sluteći niti najmanje, da bi se političke prilike u župi mogle tako naglo promijeniti, otišao sam u Adolfstal, da kupim za crkvu božićna drvca, misno vino i da nabavim druge stvari za Božić. Sutradan 16. prosinca 1942. odmah sam se vraćao kući. Na pola puta sreo sam svoja dva župljanina, koje su četnici poslali, da mi jave, da se ne vraćam u Gumjeru, jer su tamo došli partizani i već se vode borbe ...

Na 26. prosinca 1942. po peti put sam krenuo za Gumjeru na kolima časnih sestara iz Adolfstala i došao sam do Vrbasa u Petoševcima, ali su me opet vratili četnici i jedan Srbin koji mi je već tri put spasio život ...

Dapače sam u subotu 16. siječnja 1943. radi toga bio i kod g. generala Brozovića, ne bi li se kakogod s našom vojskom probio na župu, pa makar bilo sa mnom ne znam što, jer mi je ovako strašno teško i već dodijalo. No on mi je rekao da nipošto ne idem, jer su sva sela od Hrvaćana prema Svinjaru u partizanskim rukama...

Osim toga, ja sam još 18. prosinca 1942. došao u Banju Luku i osobno izvijestio o svemu preuzvišenog Biskupa. Na odlasku sam rekao Preuzvišenome, da ću odmah otići na župu, no on mi je rekao: „Ja vam ne bih savjetovao, da idete, ako je pogibeljno. Radite oprezno.“

U ostalom, ja ću u buduću nastojati, kao što sam i dosada radio, da se na bilo koji način povratim na svoju župu. Ako ne uspijem u tome, neka mi Prečasni Naslov moj daljnji boravak izvan župe ne tumači, kao da bježim od nje, jer je baš meni stalo najviše do toga, da se u nju povratim ...

Pripovjedač 1

Sedam pokušaja da se vrati, sve jedan vratolomniji od drugoga, ali nije išlo. Kako mu je samo teško palo što su mu vjernici baš za Božić ostali bez svete mise! Koliko mu je bilo neugodno potucanje od nemila do nedraga u onim teškim vremenima! Kako ga je boljelo kada su ga i poglavari sumnjičili da je pobjegao! Ne znamo ni kako, ni kojim putom, ali oko 20. siječnja 1943. Anto se ipak uspio probiti i vratiti u Gumjeru.

Vlč. Anto

Sad me odavde mogu samo mrtva odnijeti. Živ se odavde ne mičem! Moji me vjernici trebaju. Svoga stada ne napuštam, pa što Bog dadne.

Napasnik

Nećeš ti odavde više ni živ, ni mrtav. Ti si zapleo da glavu izgubiš i izgubit ćeš je. Uludo. Pa zar ne vidiš da se tu stalno smjenjuju četnici i partizani, pa njemačka i hrvatska vojska. A svaka vojska u ratu ubija. I tebe će. Što ti je trebalo da se vraćaš? Misliš da će te zbog toga u biskupiji više cijiniti? Pa vidiš kako su te napali kad si samo kratko otišao iz župe. Otišli i drugi, a samo tebe napadaju. Svatko gleda samo na sebe. Gledaj i ti sebe i spašavaj se. Ti kao da mrziš svoj život.

Anđeo Tješitelj

Anto, nisi sam. Naš Spasitelj reče: „*Tko hoće život svoj spasiti, izgubit će ga; a tko izgubi život svoj poradi mene i evanđelja, spasit će ga*“. Pa onda opet: „*A kažem vama, prijateljima svojim: ne bojte se onih koji ubijaju tijelo, a nakon toga nemaju više što učiniti*“. Ti to dobro znaš. I znaš da nisi ovamo došao spašavati svoj život nego duše svojih vjernika. Anto, ako i sva zemlja protiv tebe ustane, ne boj se. Nebo je s tobom.

Pripovjedač 2

I Anto je ostao. Neumorno se brinuo ne samo za svoje Poljake u Gumjeri, nego i za one iz čak osam župa. Bio je jedini svećenik u cijelom tom kraju između Vrbasa i Ukline. U korizmi, pred Uskrs 1943. ispovjedio je čak pet i pol tisuća vjernika. Pet i pol tisuća! Pa to je cijela jedna vojska. Samo se jednom vjernom prijatelju požalio da je već posve posijedio od napora i nevolja. Ali napisao je svome prijatelju u travničkom sjemeništu Severinu Perneku, kasnijem biskupu, riječi dostojne prvih kršćanskih mučenika. Poslušajte:

Vlč. Anto

„Ne čudi se, što Ti nisam tako dugo pisao. Jedno, doista nemam vremena, jer osam župa služiti jako je teško. Veselim se, da sam već osam mjeseci pravi misionar. Skoro nikada kod kuće. Jako mi je teško, jer sam sâm u ovim patničkim krajevima. A kakve su prilike, Bog sam zna. Nikada mira, te sam nažalost već osijedio. Živci grozno stradavaju svaki dan, ali hoću da budem prava žrtva svoga svetog zvanja i žrtva za sve ove neumrle duše.“

Pripovjedač 1

Kao da čitamo pisma svetog Ignacija Antiohijskog, Ciprijana ili kojeg od kršćanskih mučenika prvih stoljeća. Anto je izgarao za Boga i duše. A svećeniku Nikoli Bilogriviću, župniku banjolučkom, napisao pola godine prije svoga mučeništva:

Vlč. Anto

„Ja sam na svojoj župi. Došao sam u nedjelju ujutro i mislio sam se vratiti navečer. Ali badava. Već isti dan došli su mi šest partizana s puškama i strojnicom, da me vide, a još više da vidim ja njih. Dakle ostajem na župi. ... Sada sam najsigurniji za smrt. Ali uza sve to, ništa se skoro ne plašim, veseo sam i raspoložen. Prvi puta sam među partizanima, ali se čudim, da sam tako veseo. Blizu sam mučeništva. Moji ljudi su svaki dan i noć stalno kod mene. Rado ginem s njima. Molim Vas, molite se za mene, a to molim i drugu braću svećenike, da se mole, da ustrajem. Bog zna hoćemo li se ikada više vidjeti. Ako ne na zemlji, a u nebu sigurno.“

Pripovjedač 2

I dođe subota, 10. srpnja 1943., posljednji dan Antina ovozemaljskoga života. Spremao se on za sutrašnje nedjeljne nastupe, a vojske se smjenjuju. Stiže mu prijetnja da će biti ubijen, ako i dalje bude branio mladeži, posebno djevojka, ići na razuzdane igranke u mjesnu gostionicu koje organiziraju četnici. Predvečer toga dana piše u Knjigu župnih oglasa riječi koje nikada pročitati neće:

Vlč. Anto

„Molim još jednoć, da dobro zapamtite da nema i ne smije biti noćnih zabava, pa makar me to stajalo glave. Ne dam i ne mogu dopustiti, da se mladež kvari i da se širi nemoral!“

Anđeo Tješitelj

Anto, ti zaista izgaraš revnošću za Gospodina i njegov zakon. Ne odustaj! Ustraj! Ostani vjeran pastir do kraja! Čeka te nagrada života vječnoga.

Pripovjedač 1

Ponoćno je doba. Tko zna je li Anto stigao i zaspati. Odjednom, na vratima lupanje i dozivanje: „Otvori!“ Uz Antu je župljanin Wladislaw Mrožyk. Na pitanje tko je, napadači četnici odgovaraju da je partizanska patrola. Nahrupiše u kuću, traže novac i tjeraju župnika i pratitelja van u tamu. Jasno im je, vode ih u smrt. Župnik ih moli da ih puste govoriti koliko je njihovih ljudi spasio. Uzalud. Šapće odrješenje na latinskom za Wladislawa i Bogu preporučuje svoju dušu. Njega nema tko ispovjediti i odriješiti, osim Boga samoga. Nedaleko od crkve pratitelju je uspjelo u mraku pobjeći u dubinu šume. Odjeknuše pučnji i začu se zadnji vapaj župnikov: „*U ruke tvoje, Gospodine, predajem duh svoj*“. Tek je bila prošla ponoć i nastupila nedjelja, 11. srpnja, nedjelja u koju će njegovi župljani ostati ne samo bez nedjeljne mise, nego i bez svoga voljenoga župnika. Vjerni pastir prikazao je Ocu nebeskom, umjesto svete Isusove žrtve na oltaru, žrtvu svoga vlastitoga života.

Pripovjedač 2

Dva dana kasnije ispratila ga je u suzama cijela župa. Velečasni Alfred Pichler uspio je stići u Gumjeru, služiti misu zadušnicu u crkvi i pokopati ga na mjesnom groblju. Na povratku kući za dlaku je izbjegao da i sam ne bude ubijen. Anto je ostao sa svojim vjernicima zauvijek. Kostu mu i danas krije napušteno gumjersko groblje. Ostao je poput stražara i onda kada su vjernici Poljaci morali nakon rata napustiti svoju Gumjeru i preseliti se u Poljsku. Nažalost, danas ne znamo točno mjesto njegova ukopa. Ali njegovi Poljaci i Banjolučka biskupija čuvaju mu spomen, prepoznaju u njemu svoga mučenika i pripremaju postupak njegova proglašenja blaženim. Bez slave Blaženika, uvjereni smo, sigurno nije ostao, jer Bog nikomu dužan ne ostaje.

Na gumjerskom nebu pojavila se jedna nova sjajna zvijezda, svećenika vjernog do smrti – mučenika Ante Dujlovića.

IVAN MU JE IME

*Recital o 20. obljetnici mučeništva
svećenika Ivana Grgića (1992.-2012.)*

Likovi:

Ivan	(muško)
Ivanova majka Ana	(žensko)
Božji glas	(muško: dublji, miran glas, samo se čuje)
Pripovjedač	(muško)

Scena prva:

IVANOVO KRŠTENJE U DUBOŠEVIČKOJ CRKVI

Majka Ana

Hvala ti, dobri Bože, za ovo dijete, za ovoga moga sina. U Jenjičarima, selu kotorvaroške župe, u mojoj Bosni, dao si mi već dvije djevojčice, evo sada sina prvorođenca ovdje u Duboševici, u zelenoj i plodnoj Baranji, kamo smo se nedavno doselili. Po njemu će živjeti ime Grgića. Iz tvojih ruku prihvaćam i ostalu djecu, koliko god mi ih podariš. Samo mi daj milost, da zajedno sa svojim suprugom Markom podignem i odgojim svoju djecu za čestite ljude. A ti ih čuvaj i prati svojim blagoslovom.

Evo me, Bože, pred tvojim licem. Došla sam sa svojim suprugom u tvoj sveti hram prikazati ti svoga sina. Molim te da ga opere voda svetoga krštenja i obasja zrakom tvoje milosti. Evo tebi ga, Bože, posvećujem; ti si mi ga dao. Još kada bi ga za slugu svoga uzeo, tko bi sretniji od mene bio.

Glas Božji

Urezao sam ga u dlan svoje ruke. Uzimam ga za svoje ljubljeno dijete. Oko će moje bdjeti nad njim. A jer si mi ga ti darovala, darovat ću ti brojno po-

tomstvo, da ćeš biti čuđenje svojoj okolini. Ali, ne osvrći se na to, ti znaš da je brojna obitelj poseban znak moga blagoslova i blizine, ma što svijet o tome mislio.

Majka Ana

Gospe nebeska, Majko naša, zaštitnice ove crkve, budi zaštitnica i ovom mome djetetu. Ti najbolje razumiješ majku jer i ti si rodila sina i Bogu ga prikazala. Blagoslovljen plod utrobe tvoje, Isus. I ja želim poput tebe svoga sina Bogu prikazati. Neka bude blagoslovljeno i ovo moje dijete koje sam pod srcem nosila. Neka bude slično tvojemu!

Pripovjedač

A kada je iz njezinih misli i molitava trgnu glas župnika velečasnog Ivana Jelića: „Roditelji, koje ste ime dali svome djetetu?“, odgovori spremno, uglas sa svojim suprugom: „Ivan mu je ime“.

Tako je još prije dva tisućljeća zaorio glas jedne velike majke, Zaharijine Elizabete, nakon što je rodila „najvećeg od žene“, kako za njega reče naš Gospodin Isus, Ivana Krstitelja. U Judeji zaorio, u Baranji odjeknuo. I ponese Anin i Markov sin ime velikana Ivana Krstitelja. A ime je znak, kaže stara izreka. I dok je obred krštenja dalje tekao, majka Ana je opet utonula u svoje razmišljanje.

Majka Ana

Što li će biti od ovoga djeteta, dobri Bože? Koja će mu biti sudbina? Pitam se za svoga sina Ivana kao što su pitali rođaci Ivana Krstitelja nad njegovom kolijevkom. Ivan postade velikan, prorok koji navijesti Isusa, Jaganjca koji oduzima grijehe svijeta. Kako bih željela da i moj Ivan jednom bude navjestitelj Isusa i njegove ljubavi ljudima našeg vremena, da bude njegov svećenik. Ima li išta ljepšeg od toga?

Pripovjedač

I dok je župnik Jelić, imenjак djeteta koje je krstio, s ocem i kumom Antom Vidovićem, upisivao dijete u Matice krštenih duboševičke župe: „Dana 17. veljače 1962. godine kršten je Ivan Grgić, zakoniti sin Marka i Ane rođene Vinojčić“..., a kuma, također imenjakinja, Ivanka (gledaj, pa ovdje je sve u znaku imena Ivan!) tetošila svoje tek kršteno kumče, gledajući u njegove kao nebo plave oči, majka je još uvijek klečala u prvoj klupi u crkvi, gledala u Gospin lik i bez riječi molila.

Majka Ana (razmišlja)

Evo, kao da se ponavlja priča s Ivanom Krstiteljem. Ali Bože dobri, nije li pomalo opasno zvati se Ivan. Zar veliki Krstitelj nije završio u zatvoru, a glava njegova na panju zbog hira

razbludne plesačice i njezine otrovne majke te krivo shvaćene zakletve kralja slabića, Heroda? A sve zato jer je hrabro branio istinu i Božji moralni poredak. Ne sluti li to i na zlu sudbinu moga sina? Ne smijem na to ni pomisliti.

A dao si mi ga, Gospodine, desetog dana mjeseca veljače, upravo na dan kada je prije dvije godine preminuo veliki sin hrvatskog naroda i Katoličke Crkve, nadbiskup zagrebački kardinal Alojzije Stepinac. Preminuo, zatočen i zlostavljan od komunističkih vlasti kao mučenik. Svi znamo daje bio nedužan, da je svet čovjek, iako ga sa svih strana kleveću.

Nećeš, valjda, Gospodine, takvu žrtvu tražiti i od moga sina. Ali, ja sam ti ga darovala bez pridržaja, kao što si ga ti meni dao, i ne povlačim svoje riječi, pa došlo što došlo. Sve u tvoje ruke. U svemu neka bude tvoja sveta volja. Samo ti, Bože, budi uvijek uz njega.

Sveta Marijo, Majko Božja, moli za mene i za moga sina. Izmoli mu da bude hrabar poput svoga imenjaka Ivana Krstitelja i neustrašiv poput velikog Alojzija na čiji je nebeski rođendan i on rođen.

Glas Božji

Nije li zapisano u Knjizi moje riječi: „Budi vjeran do smrti i dat ću ti vijenac života“. On je tvome sinu već sada namijenjen.

(Ovdje se može pustiti snimka šansone:

Bože moj dopusti mi, aleluja
mira tvog da budem glas, aleluja.
Ima li mržnja bilo gdje, aleluja
daj da ljubav nosim tu, aleluja.)

Scena druga:

IVAN SVEĆENIK

Pripovjedač

I dogodi se sve po volji Božjoj i molbi majčinoj. Ivan stasa, škole završi i postade svećenik Kristov, svećenik zavičajne biskupije svojih roditelja – Banjolučke. Bi zaređen na Petrovo 1987. u crkvi Gospina Uznesenja u banjolučkim Trapistima, opet u crkvi istog naslovnika kao i crkve svoga krštenja. Postade ono što mu je bila najveća životna želja: navjestitelj Radosne vijesti Gospodina Isusa. Radostan i oduševljen navjestitelj. Mlado i staro grnulo je za njim. Nakon kraćeg služenja u župama Šimići na zelenoj Kozari i Banja Luka, na banjolučkom asfaltu, po nalogu biskupa koji ga je i zaredio, pokojnog Alfreda Pichlera, nađe se – gle slučaja, ili točnije Providnosti! – u župi svoga zaštitnika sv. Ivana Krstitelja u Ravskoj, nedaleko od rudnika željezne rude Ljubija. Čitav mu je životu u znaku imena Ivan, što na hebrejskom znači: Bog je milostiv. Poput Isusova preteče pozivao je i on svoje vjernike na obnovu vjerskog života, na vjerski odgoj djece i mladeži, neumorno obilazio bolesne i stare, tješio, pomagao u nevoljama. U nastupima uvijek otvoren, odrješit i energičan. Na dobro potiče, zlo žigoše. Župom Ravska odjekivao je jasan glas mladog svećenika:

Ivan (govori naglašavajući svaku od ovih poruka posebno)

„Obrati se, brate i sestro, jer bez Boga ne možeš!“

„Ne zaboravi Boga i njegova puta!“

„Ne dopusti da ova lijepa crkva zjapi prazna!“

„Ne vjeruj onomu koji ti kaže da Boga nema!“

„Ne otimaj tuđe stvari! Davno je rečeno: ‘Zlo stečeno, ne blagoslovljeno’! I: ‘Oteto-prokleta!’“

„Kako može očekivati Božji blagoslov onaj tko tuđe otima?“

„I u ratnom vremenu vrijede Božje zapovijedi: Ne ubij! Ne ukradi! Ne čini nepravde!“

„I u zlu vremenu, dobro čini!“

Pripovjedač

Ivanovi su vjernici bili oduševljeni njegovim učenjem, no neki su, uhvaćeni u vrtlog zla, to shvaćali kao izazov. Našli su se pogođenima, jer su i sami zlo činili. I kako to kod ljudi obično biva, umjesto da mijenjanju sebe i svoje ponašanje, odlučiše ukloniti njega. Tko istinu gudi, guda lom ga po prstima biju! A bilo je to vrijeme kad je život ljudski bio tako jeftin: dovoljno je bio nečiji uperen prst i progutala bi te noć. Kad su Ivana prijatelji upozoravali na opasnost, i govorili mu da bi dobro bilo malo se maknuti dok bijes oluje ne prođe, odgovarao je:

Ivan

„Nikoga se ne bojim. Nisam nikome nikakva zla učinio. Nikome nisam kriv. Ja nemam neprijatelja.“

„Kako da napustim svoje župljane; oni osim Boga i mene nemaju nikoga. Ja ostajem s njima, pa što mi Bog da.“

Pripovjedač

Kriv bio nije, ali smetao jest. Pravednik smeta onima koji to ne žele biti. I dogodilo se prema prijetnjama nekih: „Progutat će te noć!“ Mnoge je nedužne tih nesretnih dana doslovno progutala noć. Ni Ivan nije bio pošteđen. Noć sa sedmog na osmi studenoga 1992., bila je obasjana mjesečinom, ali u savjestima ubojica vladao je mrkli mrak. Odveden je iz župne kuće u noć. Sutradan, u nedjelju, nema ga na pučkoj misi. Vjernici se okupili, crkva je zatvorena, župnika Ivana nema. Ne sluti na dobro. Nađen je dan i pol kasnije pet kilometara od svoje župne kuće, mrtav, izrešetan metcima strojnice, pokošen rafalom ljudske mržnje.

Glazba (čuje se tiha i dostojanstvena)

Scena treća:

MAJKA SAZNAJE ZA IVANOVU SMRT

Pripovjedač

Majka Ana, skupa sa svojim suprugom Markom i cijelom svojom obitelji, još je sredinom kolovoza 1991. istjerana iz svoga doma, prognana iz svoje Duboševice. Ostala je puna kuća svega, pune štale, sjenici i svinjci, neobrani voćnjaci i vrtovi, sve što su stekle njihove marljive ruke. Težak je to bio udarac. Našli su utočište u susjednoj Mađarskoj, kasnije u Osijeku i u nedalekom Čepinu. Svoje kuće neće vidjeti sedam dugih, mučnih godina. No unatoč patnjama izbjegličkog života, majka bi u mislima često odlutala u brdovitu Bosnu, svome sinu svećeniku Ivanu. Što je s njim? Kako mu je? Da ga barem može čuti. Ali veze su u prekidu. Dok čeka kakvu vijest o njemu, uzdiže k nebu usrdne molitve.

Majka Ana

Bože moj, što li je s mojim Ivanom? Nisam ga vidjela gotovo godinu dana. Samo jednom nas je uspio posjetiti u Mađarskoj. Nije htio ni čuti da se ne vraća u svoju župu dok opasnost ne prođe. Otišao je praćen mojim blagoslovom, molitvama i suzama. A onda su sve komunikacije prekinute. Niotkud glasa o njemu. Gospe moja, da mu se što ne dogodi.

Pripovjedač

A onda joj kroz misli projuri sjećanje na Ivanovo krštenje i njezino obećanje Bogu. Protrnula je kad se sjetila svojih vlastitih riječi, svoga obećanja dana Bogu.

Pozorno slušaju vijesti o tome što se događa u susjednoj Bosni i Hercegovini zahvaćenoj ratom, u Banjolučkoj biskupiji. A otuda ništa dobra. Čuje se s mnogih strana o stradanju svećenika i vjernika, o rušenju crkava, o izgonu ljudi. O Ivanu se ništa ne čuje. A onda – puče grom! Hrvatski radio donosi vijest: „Ubijen je Ivan Grgić, svećenik u Ravskoj“. Otac problijedi, majka samo što se ne sruši na tlo. Trebalo je vremena dok su se malo pribrali od šokantne vijesti. Njihov Ivan, njihova radost, njihov ponos, pao je kao žrtva sulude mržnje. Cijela obitelj i brojna rodbina saznaje strašnu vijest. Još strašnije im je što nitko ne može ni na sprovodni ispraćaj u izoliranu Banju Luku. Ona im je postala dalja od Australije.

Glas Božji

„Nitko nema veće ljubavi od onoga tko život svoj dadne za bližnje“, reče Sin moj ljubljani, hodeći zemljom za spasenje svijeta. Majko, oče, braćo, sestre, ohrabrite se i utješite; vaš je Ivan darovao svoj život! Ostao je vjeran do kraja. Zato sam ga okrunio vijencem života. On je sada s anđelima nebeskim. Sjećaš li se, majko: kod krštenja si rekla da

će po njemu živjeti ime Grgića. I živjet će! Onako kako niste ni slutili. O Ivanu će se ubuduće govoriti: svjedok vjerni, pastir neustrašivi, svećenik po Božjemu srcu.

Majka Ana

O, Gospe žalosna, ti me najbolje razumiješ. I tebi su ubili sina. Nakon strašnih patnja izvršio je život na križu. Ne za sebe, nego za druge, za nas. Ali ti si ga barem mrtva mogla primiti u krilo i pokopati; ja svoga ne mogu ni vidjeti. Molim te, ti ga u nebu dočekaj i zagrlj umjesto mene.

Oče naš, koji jesi na nebesima, sveti se ime Tvoje, dođi kraljevstvo tvoje, budi volja tvoja, budi volja tvoja, budi volja tvoja... (sve tiše moli ove posljednje riječi)

Pripovjedač

I ostade ova naša Zemlja siromašnija za jednoga poletna, vedra i nasmijana mlada svećenika. I postade nebo bogatije za još jednog mučenika, koji je haljine svoje ubijelio u krvi Jaganjčevoj. Ivan mu je ime. Časno je pronio to ime ovom zemljom u svom kratkom životnom vijeku od samo trideset godina. A glas o njemu sve se više širi. Ne zaboravlja ga njegova obitelj. Pamti ga njegova biskupija i revno mu čuva spomen. Kasnojesenski dan osmi studenoga svake je godine dan hodočašća u Ravsku, molitve i misnoga slavlja za dušu na-

šega uzor-svećenika. „Ne zaboravite svojih mučenika!“, poticao nas je ustrajno sveti papa Ivan Pavao Drugi. I ne ćemo ga zaboraviti.

A majka Ana nije dugo izdržala bez svoga Ivana. Obavila je još jednu životnu devetnicu, poživjela je još devet godina, pa požurila svome sinu mučeniku Ivanu u zagrljaj. Još u predvečerje svoga stradanja govorio je Ivan o svojoj velikoj želji da uskoro zagrlji majku. Nije to više dočekao na ovome svijetu, ali sigurni smo daje to već učinio u nebu.

Zato, ako nekada za tihih noćnih sati negdje u dubini nebeskih visina začujete gromki, radosni smijeh i ugledate neko tajanstveno svjetlo, znajte: to je Ivan, mučenik, u društvu svoje majke i oca, u slavi i ljubavi nebeskoga Oca, tamo gdje više nema ni tuge, ni boli, ni jauka, nego samo vječna radost.

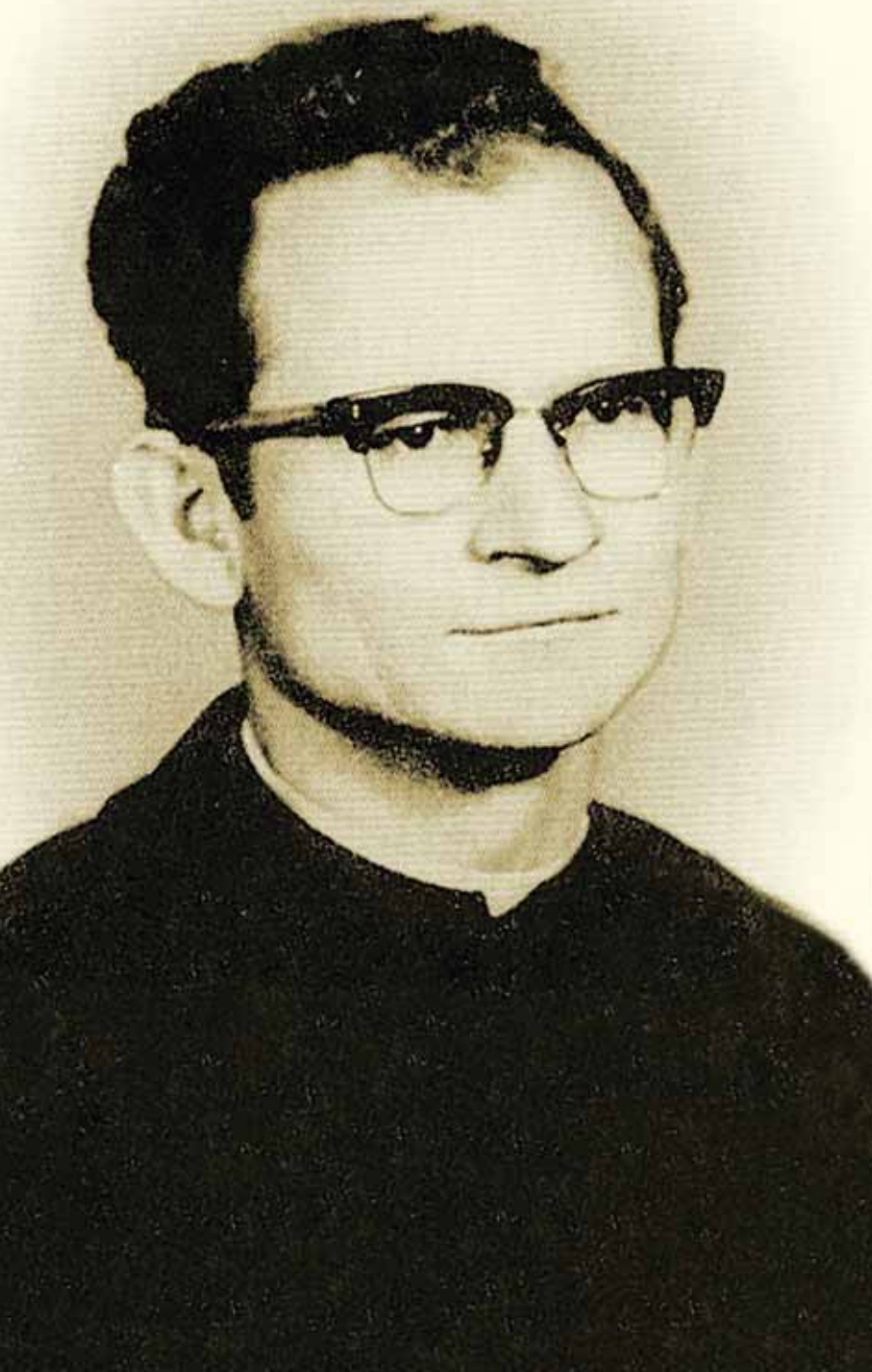
(Glazba: Händl, Aleluja)

SVETI POLIKARP PRESNAČKI

*Recital o svećeniku-mučeniku vlč. Filipu
Lukendi o 30. obljetnici smrti 2025.*

Uloge:

Pripovjedač 1	(muško)
Pripovjedač 2	(žensko)
Interpretator	(muško, svečaniije govori)

Pripovjedač 1

Prvoga dana rascvjetanog Gospina mjeseca svibnja ratne 1943. godine, u kući Ante Lukende i njegove supruge Anđe rođene Matošević u Barlovcima, u zaseoku Lukende, začuo se još jedan dječji plač. Rodilo se peto dijete, mali Filip. Ratno je, teško doba patnje i oskudice, a još jedna usta valja nahraniti. Ali jedan je uman čovjek rekao da Bog nije stvorio nijednog čovjeka previše, a naši su stari govorili da svaki čovjek *svoju nafaku ima*. Ako ima mjesta u srcu, bit će ga i u kući i za stolom. Krstiše dječaka i dadoše mu ime apostola Filipa. A ime je znak. I on će, na veliku radost majke, postati Isusovim apostolom. I živjeli su tako „*skromno al' ponosno*“, kako pjesma kaže. Filip je živahno dijete, ide u školu, pomaže u kući, osobito nakon očeve smrti, ni po čemu se ne razlikuje od svojih vršnjaka. Ali, nakon osam razreda osnovne škole, u ljeto 1959., dotaknu ga lahor Duha Božjega i Filip, na zov Božji, krenu na put prema svećeništvu.

Pripovjedač 2

Ujesen 1959. uputio je molbu svome biskupu u Banjoj Luci i bio primljen za njezina sjemeništarca. Svoj put prema oltaru započe gimna-

zijom u Zagrebu i Đakovu po dvije godine, zatim bogoslovnim studijem u Đakovu. Napredovao je u znanju i mudrosti, a svoju je naglu narav uspješno krotio i bio uzoran bogoslov. U jednom izvješću napisa o njemu njegov sjemenišni poglavar bagopokojnom biskupu Alfredu Pichleru u Banju Luku:

Interpretator

„Pun je dobre volje. Sjemenišne propise izvršava potpuno. Spada među bolje bogoslove u vladanju. Na prvi pogled opore je naravi, ali to je samo prividno, jer je uvijek spreman poslušati“.

Pripovjedač 1

A kušnje koje je podnosio u obveznoj vojnoj službi, kad su ga svim silama nastojali odvratiti od započetoga puta, samo su učvrstile njegovo zvanje. „*Slomit ću se, saviti se neću*“ – pravilo je kojega se drže ljudi takva kova. Izdržao je sve, vratio se u bogosloviju i krupnim koracima hodio prema oltaru Kristovu. Polaganjem ruku biskupa Stjepana Bäuerleina na Petrovo 1969. u Đakovu postade svećenikom Banjolučke biskupije. Tri tjedna kasnije, na svetkovinu zaštitnika Bosne, moćnog Ilije proroka, proslavi Mladu misu u rodnim Barlovcima na ponos majci i cijeloj obitelji dok je otac slavije pratio s nebeskih visina. I pođe u vinograd Gospodnji, „*Bogu i ljudima služiti*“, prema svome svećeničkom geslu. Svjestan ve-

ličine zadaće koju je dobio i svojih ograničenih ljudskih mogućnosti, na mladomisničkoj je sličici zamolio Božju pomoć zazivom: „*Daj, Gospodine, da milost posvećenja koju si mi dao osjete svi oni, kojima sam poslan*“.

Pripovjedač 2

Biskup ga je odmah poslao za suradnika iskusnom župniku mons. Branimiru Župančiću u banjolučku župu Pohoda Blažene Djevice Marije. Tu se kalio i stjecao svoja prva svećenička iskustva. Doživio je uskoro i prvu tešku kušnju – veliki banjolučki potresi koncem listopada 1969. Ali i zli dani dobra su prilika da se pokaže dobro koje je u čovjeku. I Filip ju je izvrsno iskoristio. Svom se dušom i svim žarom zauzimao pomažući i spašavajući, obilazio obitelji, zauzimao se osobito za djecu, iako to komunističke vlasti nisu blagonaklono gledale. Njemu nije trebala ničija dozvola da bi dobro činio; on je taj nalog od Isusa dobio i vjerno ga slijedio.

Pripovjedač 1

Već sljedeće, 1970. godine dobiva prvu župu, jednu od siromašnijih i zapuštenijih u biskupiji. Biskup Alfred ga je imenovao župnikom župe Svetog Ilije proroka u Glamoču. Župa je to koja je tako teško postradala u ratu, da se ni četvrt stoljeća nakon završetka rata nije oporavila. A on, mlad i poletan, unio je novi život

među tamošnje vjernike, i u samo dvije godine u župi su zapuhali posve novi vjetrovi. Obnovio je crkvu izvana i iznutra skupa s toranjem pa se sveta misa opet mogla u njoj služiti, prvi put nakon rata, a do tada se služila u jednoj prostoriji župne kuće i na grobljima. Uz sav pastoralni rad uspio je Filip dovršiti i šestu godinu teološkog studija u Zagrebu i diplomirati. Biskup Pichler bio je oduševljen radom svoga mladog svećenika.

Pripovjedač 2

A dobra, revna, svećenika svagdje trebaju. Trebao ga je i biskup kao komad kruha. Ujesen 1972. pozva ga natrag u Banju Luku s novim zadatkom: da od dijela banjolučke župe u njezinom istočnom dijelu stvori novu župnu zajednicu. Biskup je bio siguran da je učinio pravi izbor. Uostalom, sam mu je napisao u dekretu o premještanju: „*Vi ste u svom radu u župi Glamoč pokazali karizmu kontaktiranja sa svojim vjernicima i građevinske sposobnosti u obnovi župne crkve u Glamoču*“. A ta će mu svojstva, u zadaći koja je pred njim stajala, itekako trebati. I dođe svećenik Filip u Presnače, na mjesto koje će zauvijek biti obilježeno njegovim imenom, u župu svoga poslanja i svoje sudbine. Postade njezinim utemeljiteljem i prvim župnikom, a nije još ni trideset godina imao.

Pripovjedač 1

Na rubu grada trebala se tek roditi nova župa. A rađanja nema bez bolova. I Filip će to dobro osjetiti. Počeo je svoje poslanje na livadi. Zapravo, ni nje još nije bilo u crkvenom vlasništvu. Valjalo je obilaziti vjernike, poticati, tražiti, podnositi odbijanja čak i nekih vjernika i bahatost bezbožnih vlasti. Ali, na krivog su se namjerili. Filip nije od onih koji se lako uplaše i odustanu. Još kao podstanar u skromnoj sobici uspio je s vjernicima i dobrotvorima kupiti livadu i na njoj podići skromnu drvenu baraku za prvu crkvu. Tek onda je pristupio pravljenju krova nad vlastitom glavom. Sagradio je sa svojim župljanima lijepu župnu kuću, dovoljno prostranu za stan župniku i za uredske prostorije, ali i za smještaj časnih sestara koje je uspio dovesti u župu. Zatim se okrenuo gradnji velebne župne crkve.

Pripovjedač 2

No dug je put bio do ostvarenja. Sam je za-bilježio da je više od 350 puta ušao u zgradu banjolučke Općine tražeći potrebne dozvole. Da je dane u koje je tamo išao složiti jedan do drugoga, bila bi to puna godina, svaki dan, računajući i nedjelje i praznike. Dakako, trajalo je to više godina. Uvijek neke isprike, ali dozvole nije bilo. Konačno je to dosadilo. Njima, ne njemu! Dobio je dozvolu. A onda krenuše radovi. U tri godine niče pod zašti-

tom drage skromne svete Svete Male Terezi-je crkva ljepotica. Godine 1982. bi po rukama biskupa Alfreda posvećena, a samo tri godine kasnije isti ju je biskup proglasio biskupijskim svetištem te omiljene svete. U njoj se štiju i njezine svetačke moći koje je župnik Filip uspio pribaviti. Za slavlje proglašenja svetišta dovede on u župu uglednog i dragog gosta, velikog nadbiskupa zagrebačkog Franju kardinala Kuharića, uz domaćeg biskupa Alfreda.

Pripovjedač 1

No uza sve gradnje, Filip je cijelo vrijeme još revnije izgrađivao živu Crkvu, povjereni mu Božji narod Presnača, Debeljaka, Rebrovca i Vrbanje povezujući ih u živu župnu zajednicu. Mnogi su se vratili Crkvi, primili sakramente koje su do tada propustili: krstili se, krizmali, vjenčali. Presnače postadoše središte velikih vjerničkih okupljanja. Dolazila su hodočašća s mnogih strana, jer su se tu brižno njegovale pobožnosti u čast omiljenoj svetici. Tu je Filip 1984. godine organizirao i Euharistijski kongres djece i mladeži kojih se skupilo više stotina. Komunističke vlasti su ga zbog toga rada već odavno crvenim slovima bile upisale u svoje dosjee. Sada šкриpe zubima i kuju planove. Treba zaustaviti revnog i omiljenog svećenika. A u tome one imaju bogato iskustvo. Kad nemaš snagu argumenta, imaš argument snage. I spremiše mu „*nagradu za životno djelo*“, za odgoj djece i mladih, za grad-

nju prelijepe crkve, za dvokratno dovođenje velikog kardinala Kuharića u ovaj kraj. Uskoro će mu biti uručena! Dakako, na njihov način. Evo kako je ona izgledala.

Pripovjedač 2

Osvanulo je zimsko jutro 24. siječnja 1986. Ne, nije još osvanulo. U praskozorje lupa na vrati-ma: „*Otvori! Narodna vlast! Imamo nalog za pre-tres kuće!*“ Cijeli dan trajala je ta premetačina. Župnik Filip i dvije časne sestre zatočeni su u jednu prostoriju, a „drugovi“ su radili svoj posao. Rezultat truda nije izostao: predvečer je župnik Filip uhićen, zaplijenjeno je nekoliko fascikla propovijedi i vjerskih pouka. Smjesti-še ga u banjolučki zatvor na Tunjicama. Goto-vo tri mjeseca smišljali su optužbu, a osuda je i tako još davno donesena bila. Diktatorskim vlastima puno je lakše osudu donijeti nego optužnicu sastaviti.

Pripovjedač 1

Na suđenju Filipu opet se ponavljaju biblijski prizori. S jedne strane nedužni župnik kao „*janje krotko što ga vode na klanje*“, a s druge silnici koji mudruju: „*Uništimo drvo još snažno, iskorijenimo ga iz zemlje živih, da mu se ime nikad više ne spominje!*“, kao kod proroka Jeremije. Namjestiše i lažne svjedoke poput onih iz biblijskih vremena. Jedan čak javno priznaje da je dobio tekst koji je morao napamet nau-

čiti i na sudu kao svoje svjedočanstvo izreći. Njega izbaciše iz suda, ali suđenje nastaviše. Bezdušnih ima još. Filip smireno sve podnosi, trpi, oprašta, ali glave ne prigiba. Štoviše, u završnoj riječi mirno reče da oprašta svima koji ga isljeđuju: i tužitelju i lažnim svjedocima i sudu: „Ja sam katolički svećenik i ja opraštam svima“, reče tako smireno kao da se to ne tiče njega nego nekoga drugoga. U sudu nastade tajac i nelagoda. Suđenje je trajalo četiri dana, od 2. do 5. travnja 1986., a nedužni je Filip dobio četiri godine tamnice.

Interpretator

Dok su ga optuživali, Filip se prisjetio svoje Mlade mise 1969. Tada je njegov propovjednik naveo primjer jednoga svećenika koji je bio pravi misionar u pariškom predgrađu i otac tamošnjem zapuštenom stadu, baš kao on sada tu na rubu Banje Luke. Jednom su toga svećenika nahuškani huligani napali na ulici i kamenom mu razbili glavu. On je obrisao krv s lica, mirno se sagnuo, uzeo krvavi kamen i rekao: „Ovaj ću krvavi kamen sačuvati i obećavam, da će to biti prvi kamen crkve koju ću među vama sazidati.“ I održao je riječ; upravo je tako postupio. A onda se propovjednik obratio mladomisniku Filipu: „Tako i ti, dragi brate u Kristu! Ne straši se, ne boj se, ne štedi sebe, nego daj se potpuno za Krista. Daj mladost svoju, zdravlje svoje, znoj svoj i trud svoj, život svoj za Krista i uzidaj u zgradu Crkve Kristove za vječni spas duša koje će ti biti povjerene.“

Pripovjedač 2

Bile su to upravo proročanske riječi koje su se doslovce ispunile. Filip se doista nije bojao, nije se nimalo štedio. Dao je za Krista mladost svoju, zdravlje svoje, sav trud i znoj, a na koncu i život svoj ugradio u crkvu koju je gradio i u živu Crkvu koju je oko Krista okupljao. Do Božića te godine držali su ga u zatvoru na Tunjicama u Banjoj Luci, a zatim premjestili u Foču. S hladnog Vrbasa na još hladniju Drinu, obje rijeke hladne poput ledene savjesti onih što ga nedužna osudiše. Pilati u osobi glavnoga sudca i javnog tužitelja rekoše: „*Nevini smo od krvi čovjeka ovoga. Partija je naredila!*“ Tako su kasnije sami priznali. Opraše ruke, ali ne i savjesti svoje. Kako li su samo u oči pogledali nedužnoj žrtvi pri susretu na onom svijetu pred pravednim Bogom? A Filip ih je sigurno i tada dočekaao uzdignuta pogleda, sa smiješkom, tek s blagim prijekorom: „*Ta rekao sam vam da sam nedužan. Znali ste to. I oprostio sam vam.*“ Kršćanski mučenici ne umiru s mržnjom, nego opraštajući.

Pripovjedač 1

Kaznu su mu kasnije ipak smanjili, pa je u zatvoru stvarno proveo godinu i pol. Prođe i vrijeme tamnovanja, tih 550 dana. Neprijatelji su mu upornim klevetama u medijima htjeli okaljati ugled, ali on je u očima njegovih vjernika porastao do neslučenih visina. Znali su

oni dobro svoga župnika. Ta s njima je živio, za njih je živio i radio, za njih nedužan trpio. Oni su ga sa suzama u očima dočekali na povratku iz Foče. Svoga župnika, svoga junaka. Narušena zdravlja, ali neslomljene energije, Filip se, nakon kraćeg oporavka, vratio svojoj zadaći, svome poslanju. Župa je bila još davno zaživjela, crkva je bila izgrađena, kapelice na grobljima obnovljene; konačno će moći u miru svoj svećenički posao raditi. Lijepo zamišljeno, ali, nažalost, nije dugo potrajalo.

Pripovjedač 2

Dođoše rat i još okrutnije nasilje, i preplavi cijelu biskupiju, pa i presnačku župu. Vjernici katolici bivaju otpušteni s posla, tjerani u vojnu službu protiv svoga naroda, zlostavljani, izgonjeni iz vlastitih kuća, pljačkani, zastrašivani i konačno prognani. Filip to opet ne može mirno gledati. Zauzima se koliko god može, u ratnim godina prati Caritasove konvoje i dovozi humanitarnu pomoć iz Zagreba koju velikodušno dijeli i katolicima i svima drugima koji su u potrebi. Ne pada mu ni na pamet ostati na sigurnome u Hrvatskoj, kako su mu mnogi savjetovali. Zna dobar pastir da mu je mjesto uz njegovo stado. I ostade s njime do zadnjega daha.

Pripovjedač 1

Opet je cvjetni svibanj, mjesec Filipova rođenja prije 52 godine. Stanje svećenika i vjernika u cijeloj Banjolučkoj biskupiji sve je teže. Svećenici su prvi na udaru. Već je niz njegovih kolega, posve nedužnih, podnio teška zlostavljanja, pa i mučeničku smrt: vlč. Ivan Grgić u Ravskoj, vlč. Ratko Grgić u Novoj Topoli, vlč. Petar Jurendić u Mrkonjić Gradu, vlč. Marko Šalić u Dragalovcima, vlč. Stipo Šošić u Ljubiji, vlč. Ilo Arlović u Staroj Rijeci. Ni osamdesetogodišnji starac fra Alojzije Atlija na nedalekom Petričevcu nije bio pošteđen; preminuo je od zlostavljanja bezdušnika. Sve je slutilo na zlo. Filipu savjetuju da se skloni dok se stanje malo ne smiri. „*Nikome nisam ništa kriv i ostajem sa svojim narodom*“, odgovara on samouvjereno i ostaje s preostalim vjernicima. Savjest mu je bila mirna pa se nikoga nije ni bojao. No, zlo se ne zaustavlja, štoviše dostiže vrhunac.

Interpretator

Protivnici tvoji, Gospodine:

*„Ognju predadoše Svetište tvoje,
do zemlje oskvrnuše*

Prebivalište tvoga imena.

*Rekoše u srcu: 'Istrijebimo ih zajedno;
spalite sva svetišta Božja na zemlji'“*

(Ps 74,7-8).

Pripovjedač 2

Tako još davno zapisa psalmist u Svetome pismu. Tada se dogodilo, a i u naše se vrijeme ponovilo. Ovdje, među nama, u Presnačama. Ognju predadoše svetište Svete Male Terezije u Presnačama, oskvrnuše ono što je Bogu posvećeno bilo. Istrijebiše i po svijetu raspršiše župljane župe presnačke. Danas ćeš ih posvuda naći, u Presnačama najmanje. Slično napraviše i s brojnim drugim svetištima oko Banje Luke, toliko draga vjerničkom srcu: „do zemlje oskvrnuše“ prastaro svetište Svetoga Ive u Podmilačju, Svetoga Ante na Petrićevcu, Svetoga Josipa u Trnu i u Prijedoru i tolike druge crkve, a crkvu Svetoga Vida u Filipovoj rodnoj župi Barlovci – strašno je to i reći! – u štalu pretvoriše i u njoj ovce zatvoriše. U svojoj slijepoj mržnji i s Bogom se zaratiše. A zaboraviše da se i Sin Božji Isus Krist u štali rodio pa time Njega ne poniziše, nego svoju dušu zlom opteretiše. Jer, Boga se i vjeru u dušama bombama i ognjem ubiti ne može, tako ga se samo u vlastitoj duši ubija.

Pripovjedač 1

A što s vjernim svjedokom svećenikom Filipom, župnikom njihovim, bi? Spališe ga. Spališe ognjem plamenim ne samo mlado svetište u Presnačama, nego i graditelja i čuvara njegova. Filip i njegova suradnica, zaručnica

Kristova, redovnica Svetoga Vinka Cecilija Grgić, izgorješe pod okriljem noćne tame skupa sa župnom kućom. Ni od njih ni od kuće ne ostade gotovo ništa. Dok je vatra zahvaćala kuću, sjeti se revni svećenik onoga što je svake godine u Časoslovu o blagdanu Svetoga Polikarpa čitao koji je usred ognja u koji je bačen bio molio:

Interpretator

Hvala ti, Oče nebeski, „što si me učinio dostojnim da baš danas i baš u ovaj čas budem zajedno sa svetim mučenicima dionik čaše tvoga Krista... O da me danas primiš među svoje mučenike kao žrtvu divnu i ugodnu kako si je pripravio, predodredio i sada ispunio.“

Pripovjedač 2

Ovim ili sličnim riječima i Filip je, skupa sa sestrom Cecilijom, spremno predao dušu svoju u ruke Božje. Postadoše žrtvom paljenicom čiji je miris vjernosti do neba dopro. Uzišla je kao mirisni kâd tamjanov pred lice Božje, a duše njihove, vatrom očišćene, odoše u krilo Oca nebeskoga. I tu se događalo nešto poput onoga što Crkva u Smirni u Maloj Aziji svjedoči o mučeničkoj smrti svoga velikog biskupa Svetog Polikarpa koji je spaljen na gradskom trkalištu prije više od 18 stoljeća:

Interpretator

„Kad se razbuktao plamen, ugledasmo čudo mi kojima je bilo dopušteno gledati taj prizor i koji smo zato ostali na životu da možemo drugima priopćiti što se dogodilo. Plamen se izvio u luk i nadu se poput ognjenoga brodskog jedra i u krugu opkoli mučenika. A on u sredini nije sličio opaljenom tijelu, nego pečenu kruhu, i sjao je poput srebra i zlata u peći. A mi smo osjetili tako ugodan miris kao da miriše tamjan ili koja druga mirisava tvar.“

Pripovjedač 2

S pedeset dvije godine života dovrši svoju životnu trku svećenik Filip Lukenda, vjerni svjedok Kristov, utemeljitelj Crkve presnačke, graditelj i čuvar tamošnjega svetišta Svete Male Terezije za koje je živio, radio, trpio i izgarao, ostavivši sjajno svjedočanstvo svoje vjernosti Kristu kojega je slijedio i poput Njega, nedužan smrt podnio, oprostivši onima koji su ga krivo sudili, pa i onima koji su mu na tako okrutan način život oduzeli. Otišao je svome Stvoritelju ne dopustivši da ga mržnja dotakne, jer kršćanski mučenici ne žive i ne umiru s mržnjom, nego opraštajući i moleći čak i za svoje progonitelje, i svjedočeći da je ljubav jača od smrti. Skupa sa sestrom Cecilijom zaslužio je naše duboko divljenje, pamćenje, pa i proslavu u Crkvi kojoj su obraz osvjetlali.

Pripovjedač 1, Pripovjedač 2, *Interpretator* (zajedno)

Tako (ovdje) u Presnačama, na rubu Banje Luke, godine Gospodnje tisuću devet stotina devedeset i pete, u Gospinu mjesecu svibnju, dana dvanaestog, mučenički preminu i zemlju nebom zamijeni, ostavivši za sobom svijetli trag, uzoran svećenik našega vremena i vjerni svjedok Kristov – Polikarp Presnački. A s njime i njegova vjerna suradnica i Kristova zaručnica sestra Cecilija Grgić. Njihova ih je Banjolučka biskupija dva dana kasnije dostojanstveno ispratila, oplakala gubitak vjernog svećenika i redovnice, od njih se oprostila i predala zemlji na banjolučkom groblju Svetoga Marka, zahvalna Bogu što je dobila dvoje novih mučenika i zagovornika na nebu.

SUZE SVETE MONIKE PRIJEDORSKE

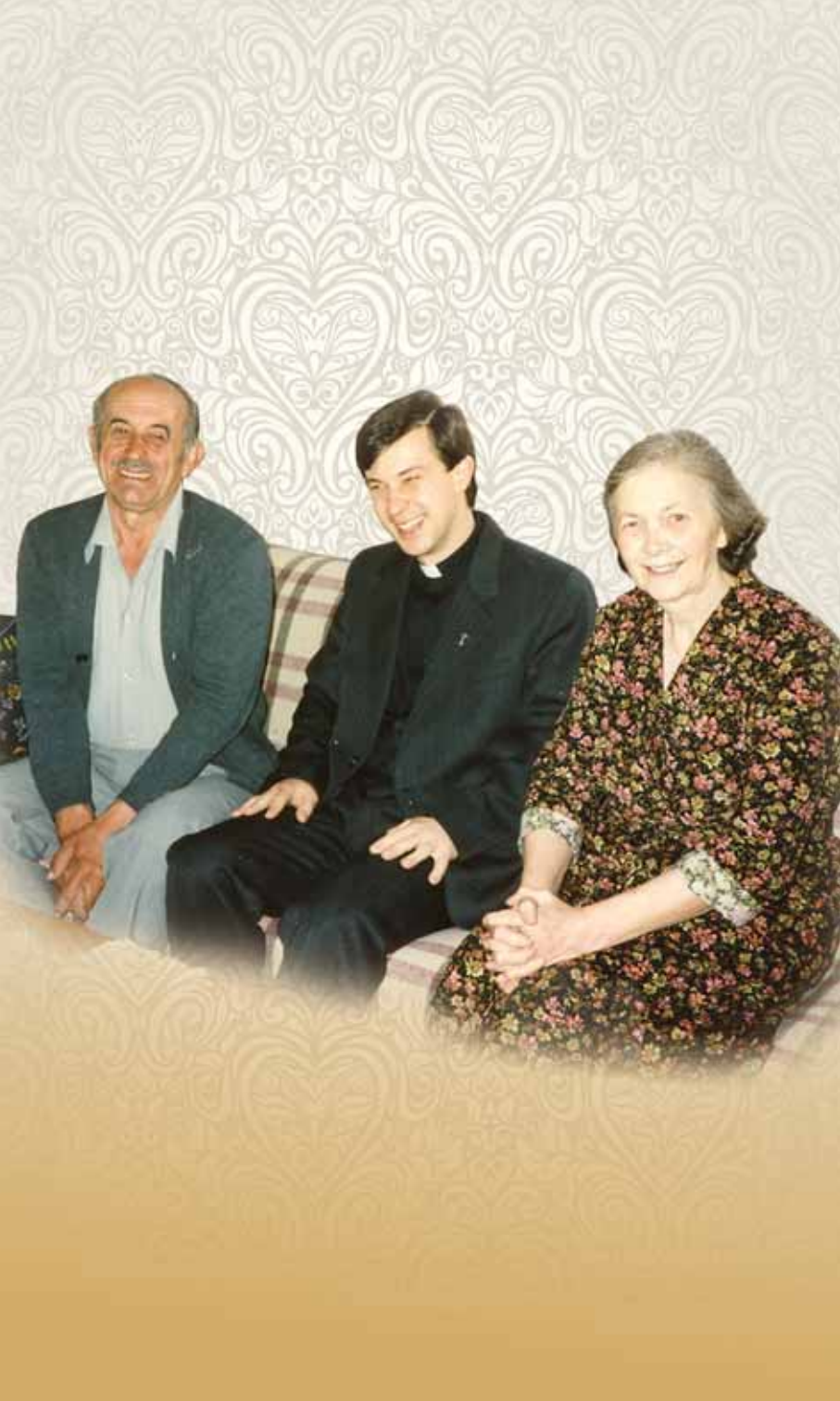
*Recital o mučeništvu obitelji Matanović:
svećenika Tomislava i njegovih roditelja
Božene i Josipa uz 30. obljetnicu smrti
(1995.-2025.)*

Moto: „A on će mi: ‘Oni dođoše iz nevolje velike i oprali su haljine svoje i ubijelili ih u krvi Jaganjčevoj“ (Otk 7,14).

Likovi:

Majka Božena	(žensko)
Svećenik Tomislav	(muško)
Pripovjedač prvi	(muško)
Pripovjedač drugi	(žensko)

(otac Josip, kao i njegov imenjaka u Evanđelju,
Sveti Josip, šutljiv je i nevidljiv)

Pripovjedač prvi

Jedne vruće i sparne kolovoške noći godine 1995. u župnoj kući u rodnom Prijedoru usnu svećenik Tomislav čudan san. Kao da je čuo riječ Gospodnju: „Tomislave, Tomislave! Uzmi oca svoga Josipa i majku svoju Boženu, roditelje svoje ljubljene, i povedi ih na Prijedorsko polje, niz Sanu, pa mi ih prikaži kao žrtvu paljenicu na mjestu koje ću ti pokazati! Drva ti neće trebati. Ni vatre nemoj nositi; bit će tamo vatreno.“ Ponovi se to tri puta, a Tomislav se trgnu iza sna, sav u znoju, u golu se vodi pretvorio.

VIč. Tomislav

„O, Bože, kakav strašan i neobičan san!“ (promrmlja potihom). „I kako me je silno izmučio! Kao da čitam Knjigu Postanka o Abrahamu i njegovu sinu Izaku, kojega je trebao Bogu kao žrtvu prinijeti, samo je ovo ovdje sve naglavce okrenuto. Je li mi to u glavi ostalo nešto od onoga što sam tumačio na vjeronauku ili je ono što ovdje već dulje vrijeme proživljavamo, ali se u mojim snovima sve ispremiješalo i ispreturalo? Kako bih ja mogao svoje vlastite roditelje žrtvovati, ja njihova radost i jedina uzdanica? Je li ovo vražja napast, kušnja, neka

slutnja ili samo ružan san, dobri moj Bože? O, Bože, smiluj nam se.“

Pripovjedač drugi

San mu više nije htio na oči. U mislima se vrati na ono što mu je majka Božena pričala o njemu: kako je on došao na svijet nakon dugih njezinih molitava, kako im ga je Bog darovao kad su već bili izgubili svaku nadu. A kako je ona usrdno, u suzama, molila Gospu da joj izmoli porod zabilježila je sama ovako:

Majka Božena

„Moliti nisam prestala i uvijek bih govorila da će to sve jedanput biti opet dobro, i ta me je nada držala. Sjećam se kad sam klečala pred slikom Majke Božje s malim Isusom kako sam je molila da mi isto dade da imam takvo jedno malo dijete kao što je i ona imala, da se isto s njim malo proveselim, pa makar ga opet uzela k sebi; ne znam što sam s tim mislila.“ (zapis iz dnevnika)

Pripovjedač prvi

Zaista znakovite riječi ili možda neka slutnja u toj molitvi: da joj Gospa izmoli od Boga dijete, kako bi doživjela tu veliku radost majčinstva, pa makar ga opet uzela k sebi. I kao da se opravdava, veli da ni sama ne zna što je s tim mislila. Ali ona nije odustajala nego je ustrajala u molitvi Bogu, Gospi i Svetom Josi-

pu, zaštitniku prijedorske crkve i župe. A njezine su žarke molitve suzama bile natapane.

Majka Božena

O, dobri moj Bože, čuj vapaj iz ove doline suza. One me prate otkad znam za sebe. Suze za izgubljenim ocem u djetinjstvu, suze zbog gubitka mlađega brata Josipa i voljenog zaručnika u godinama Drugoga svjetskog rata, suze jer godine prolaze, a ja nikako da osjetim radost majčinstva. Stizao je udarac za udarcem. Zar iza mene neće nitko ostati? Zar sam uzalud živjela? Ne mogu više ovako, dobri Bože. Silna me žalost u životu izolirala od ljudi. Vrijeme mi prolazi. Valjda se više neću ni udati. A da mi je roditi barem jednog sina i samo za njega živjeti. Ako mi ga daruješ, ja ću ga tebi prikazati. Neka bude tvoj, radi s njim što hoćeš, Bože. Ne bojim se nikakve žrtve.

Pripovjedač drugi

I u toj silnoj želji i u neprestanim molitvama i vapajima susrete Božena Josipa Matanovića, čovjeka svojih godina i svidje joj se. I ona njemu. U njoj se probudi nada: možda joj se želja ipak ispuni. Rodila se simpatija i ljubav. Ali jao! Saznala je da on iza sebe već ima propali crkveni brak, a to znači da se neće moći u crkvi vjenčati, neće moći ići na svete sakramente koji su joj jedini izvor snage u teškoćama života. Kako će bez njih? A kako će i bez

Josipa kojega je zaveljela i bez djeteta koje je tako željela? Želja za majčinstvom nadjača u toj borbi. Kad već ne mogu crkveni, sklopili su samo građanski brak. Tješila se da nikome time nije nikakvo zlo učinila. Ipak joj to nije donijelo sreću i smirenje.

Pripovjedač prvi

No, godine su prolazile, a djeteta nema na pomolu. Sad je u još većoj tjeskobi. Moli, zavjetuje se, plače, suze prolijeva. Josip to više ne može podnositi. Teško je gledati voljenu osobu uvijek u suzama, a ne moći pomoći. Poče svoju tjeskobu u alkoholu utapati. Poče kuću i suprugu izbjegavati. Od zla gore! Sada Božena ima još jednu nevolju više: dijete ne dolazi, muž se propio, a ona ni od Boga ne može utjehu potražiti u svetim sakramentima. No, nije se predavala. Samo je još pojačala molitve, uz ostalo i za obraćenje muža. Suze još nisu presušile. I nije ih krila. Molila je i plakala, poput Svete Monike, majke Svetog Augustina, koja je molila i suze lila za obraćenje svoga sina. Božena sina još nije imala, a molila je za obraćenje svoga muža.

Majka Božena

Smiluj mi se, veliki Bože. Neka te ganu moje iskrene suze. Obrati moga Josipa, vrati mi ga u obitelj. Izmoli nam dijete, Gospe moja, onda će se i on vezati uz kuću. Dobra je on srca, ali

ne zna si pomoći. O sveta Moniko, pomози mi u molitvi za obraćenje muža i za dar djeteta. Svetija si od mene, ti moli; nesretnija sam od tebe, ja ću suze pridodavati.

Pripovjedač drugi

Usrdna molitva i iskrene suze čudesa čine. A ovdje su dvije majke kucale na Božje srce. Božena tada nije ni znala da je upravo već postala majkom, da pod srcem nosi muško čedo. Dođe konačno i dan kad se njezine suze promijeniše: umjesto gorkih suza tjeskobe i muke sad naviru tople suze radosti i zahvalnosti. Bio je hladni zimski dan, 15. siječnja 1962., kada je imala gotovo već 40 godina, ali njoj je u srcu bio najtopliji dan koji je doživjela: rodila je sina Tomislava. Što molila, od Boga domolila. U zadnji trenutak. Ma bilo je gotovo kao u Abrahama i Sare s njihovim sinom Izakom. Srce joj je prvi put u životu radosno propjevalo.

Majka Božena

Blagoslovljen budi, dobri Bože! Hvala ti što si pogledao na mene tužnu i udijelio mi radost majčinstva. Do neba ti hvala što si mi darovao ovako lijepa, zdrava, sina. Znala sam da si ti dobri Otac, da imaš meko srce, da te iskrene suze ganu, da ti je pouzdana molitva draga. Evo, nisam zaboravila što sam ti u molitvi obećala: ja ti ga, Bože, prikazujem i darujem,

jer si ga i ti meni darovao. Neka bude i tvoj, ne samo moj. Rado ga darujem da bude tvoj svećenik, ako je to tvoja sveta volja, da samo tebi služi, da moli i za svoga oca i za mene, svoju presretnu majku. Spremna sam na svaku žrtvu, jer si tako obdario mene i moga muža i od nas načinio sretnu obitelj. I moj se Josip promijenio, vratio se svojoj obitelji. I on je toliko želio ovo dijete. A dobio je sina koji će produžiti lozu Matanovića i biti mu na ponos. I ja bih se tome radovala, ali bila bih sretnija da on postane tvoj svećenik. Štogod bio, blagoslovljen bio, a nas si, Bože dobri, već toliko blagoslovio. Neka ti je vječna hvala i slava.

Pripovjedač prvi

A dijete je raslo u dobi i znanju. Razigran i drag dječak, lako uči, svi ga vole i paze, i obitelj, i rodbina, i u školi. Roditelji su ga nosili kao malo vode na dlanu. Ali, sretno djetinjstvo brzo prohuja. Već se zamomčio, gimnazijalac je u Prijedoru. Djevojke se natječu oko njega: pristao i lijep mladić, vedar, fino odgojen; svatko bi ga poželio u svojoj obitelji. Poneka je već snivala slatke snove kako će Tomislav baciti oko baš na nju i kako će s njime proživjeti svoj život. A on? Smješka se, sa svakom lijepo, ali ne izjašnjava se. Ima on i drugih misli.

Vlč. Tomislav

Moram izabrati svoj put. Volio bih osnovati sretnu obitelj, imati voljenu suprugu, djecu, produžiti lozu Matanovića. Znam da bi otac bio presretan tim izborom. Ipak, nekako me to posve ne ispunjava. Kao da me Bog zove na drugi put, kao da ima za mene neki drugi plan. Pa zaista, zašto ja ne bih bio svećenik? Kako bi se samo moja majka radovala! A ja kao svećenik mogao bih ljudima govoriti o Bogu koji ne samo da postoji, nego nas i voli beskrajnom dobrotom i uslišava naše usrdne i iskrene molitve. I mene je moja majka od Boga izmolila. A danas bezbožne vlasti sve čine da Boga izbrišu iz misli ljudi, osobito kod djece i mladih. Bože, prosvijetli me da pravo izaberem. Ako me zoveš u svećeništvo, daj da budem sretan svećenik.

Pripovjedač drugi

I dođe novi sretan dan za majku Boženu. Nakon što je njezin Tomica završio gimnaziju i odslužio vojni rok, povjeri joj jednoga dana da želi postati svećenik. Majka samo što ne poleti od veselja. No, to znači da će morati otići od kuće, da će se nakon dvadeset godina morati rastati od njega. Sjeti se što je Bogu obećala i ne dopusti majčinskoj suzi na oko. Tako Tomislav 21. kolovoza 1982. uputi molbu biskupu u Banju Luku da ga primi u bogosloviju. Imao je tada punih 20 godina, a njegovi roditelji go-

tovo po 60. U Sarajevu, a zatim u Innsbrucku u Austriji završi on s lakoćom teološke studije, steče naslov magistra teologije. Biskup ga Alfred Pichler 24. travnja 1988. zaređi za svećenika upravo u njegovu rodnom Prijedoru. Mjesec dana kasnije tu je rekao svoju mladu misu. Roditeljskoj sreći nije bilo kraja. Majka je kliknula u srcu od radosti. O tome je zapisala u svoj duhovni dnevnik:

Majka Božena

„Tako sam eto dočekala i više nego što sam mislila, jer ono za čim je moje srce žudilo i zbog čega sam toliko patila, to je samo dragi Bog znao, koji mi je tu želju i ispunio, i dao mi to dijete... Koliko sam bila sretna da ga imam, toliko još više, kada mu je dao i poziv za svećenika... Tako nam Bog na ovome svijetu uz suze daje i radosne trenutke... A sada za svoga Tomicu uvijek molim da mu dragi Bog dade u tome pozivu mnogo snage i da izdrži, da bude dobar. Jer svatko u svom životu dođe i do teških trenutaka, križeva, i u takvim časovima bili bi slabi bez vjere, bez molitve. Tu moramo mnogo, mnogo moliti, a s molitvom smo uvijek sigurni za dobro.“
(zapis iz njezinog duhovnog dnevnika)

Pripovjedač prvi

Slavlja prođeše, započese godine Tomislavove svećeničke službe. Ali uvijek u nekim promjenama. U Glamoču nije stigao pravo ni zaorati prve brazde u tri tjedna 1988. godine,

a već je bio premješten za župnog vikara u Šimiće kod Banje Luke. No biskupu je trebao predavač povijesti za sarajevsku bogosloviju, pa je Tomislav već u jesen 1989. upisao poslije-diplomski studij povijesti u Zagrebu, a godinu dana kasnije počeo i predavati u Sarajevu. Ni tu nije ostao dulje od godine dana, iako je tu djelovao „na vrlo primjeren i savjestan način i na zadovoljstvo profesora i studenata“, kako mu napisa biskup Komarica u dekretu premještaja, kad je u ljeto 1991. premješten u Banju Luku za župnog vikara. Tu je ostao 15 mjeseci, pa opet premještaj na novu službu. Imenovan je direktorom biskupijskog Caritasa u Banjoj Luci od 1. siječnja 1993. Uz to, odatle je odlazio i u rodni Prijedor opsluživati tamošnje vjernike, jer su ostali bez svećenika, da bi se u proljeće 1995. tamo posve preselio.

Pripovjedač drugi

I dođe opet vrijeme patnje, stradanja i suza. Sa zapada nam obično dolaze meteorološke fronte; k nama dođoše i one tragične, oružane. Započe rat, najprije kratko u Sloveniji, nastavi se krvavo u Hrvatskoj, pa se preli i u Bosnu. Tih je dana, negdje nakon 1992., majka Božena u svoj duhovni dnevnik zapisala:

Majka Božena

„Opet proživljavamo drugi rat, opet tu su suze, strahovi i neljudska djela. Teško je to sve gledati,

slušati, proživljavati, toliko suza na sve strane, ali zlo ne prestaje. I zato opet moramo imati čvrstu nadu s vjerom u Boga koji će nam u tome sigurno pomoći, jer nijedna molitva, ako je sa suzom pratimo, neće biti uzaludna, pa i ako nam se to nikada ne ispuni moramo prihvatiti da je to tako bolje.“

Pripovjedač prvi

A njezin Tomica, vedre i optimistične naravi, ni slutio nije da će se tu zatvoriti njegov životni krug i završiti njegovo samo sedmogodišnje svećeničko djelovanje. Rat je bjesnio, svećenici su ubijani, zlostavljani po logorima, posebno u prijedorskom kraju. No, on je vjerovao da se to njemu ne može dogoditi, jer on nikome nije kriv. I majka Božena sve je to dobro znala. Znala i strahovala, jer je imala tragično iskustvo iz rata koji je u mladosti proživjela. Tomislavu to nije pokazala, ali je u razgovoru s mužem govorila:

Majka Božena

Moj Josipe, koliko god mi je drago što je naš Tomica ovdje s nama, toliko me s druge strane obuzima neka zebnja. Vidiš li ti što se događa u ovome kraju u posljednje dvije-tri godine. Eno, ubiše posve nedužna župnika u Ravskoj, vlč. Ivana Grgića, mlađeg nego što je naš Tomica danas, pa što je sve pretrpio župnik iz Ljubije vlč. Stipo Šošić u logorima Keratermu, u Omarskoj i na Manjači; samo ga je dragi Bog

spasio da je preživio. I drugi svećenici su progonjeni kao divljač na odstrelu. Eno i župnik u Staroj Rijeci vlč. Iljo Arlović, kako su ga samo zvjerski mučili u logoru Sanskom Mostu, da je jedva preživio. Ja se sve bojim – a strah me je to i izgovoriti – da je sada na redu naš Tomica. Možda bi bilo najbolje da se on nekud makne dok ovo sve ne pregrmi. Ali kako mu to reći; on za to ne bi htio ni čuti.

Pripovjedač drugi

Tako je govorila Božena svome mužu 24. kolovoza 1995. Još iste večeri njihov je Tomislav odveden iz župne kuće u policijsku postaju, cijelu noć ispitivan i zlostavljan, da bi sljedećeg dana bio doveden u roditeljsku kuću i stavljen pod stražu, u kućni pritvor. U svoju župnu kuću nije mogao ni da su ga pustili, jer su te noći cijeli župni pastoralni centar zlikovci bagerima sravnili sa zemljom. Prolazili su mučni, vrući i neizvjesni ljetni dani. I još teže noći. Svima im se u srcu smjenjivale nada i zebnja. Zebnja jer je život u to vrijeme imao vrlo nisku cijenu i bilo ga je lakše izgubiti nego spasiti, a nada da će se ipak sve sretno završiti. Tomislav je sve to gledao i tješio svoje roditelje:

Vlč. Tomislav

Ne bojte se, dragi moja mama i tata. Oni očito spremaju neku razmjenu, pa im zato trebam

ja. Bit ćemo mi pušteni. Sve će biti u redu. Nisam ja nikome nikakva zla učinio, a niste ni vi. Pa svi nas znaju ovdje tolike godine. Znaju oni dobro koliko sam ja Srba preko Caritasa nahranio, kolikima lijekove priskrbio koje nigdje drugdje nisu mogli dobiti. Nisam gledao tko je tko, pomagao sam, koliko sam mogao, svima. Ne bojte se, sve će biti dobro.

Pripovjedač prvi

Još su te njegove riječi, izgovorene u smiraj dana 19. rujna 1995., lebdjele u zraku, kad nastala lupa i galama na vratima. Otvaraj! Upadoše neki maskirani tipovi, gorštaci ko od brda odvaljeni, samo im oči vire iza crnih maski, začas svezaše Tomislava i oca Josipa koji se nisu ni snašli, a ni na kraj im pameti nije bilo pružati bilo kakav otpor. Vežu ih i vode kao ovce na klanje. „Pustite ih, molim vas“, zacvili majka Božena, „oni nisu nikome ništa krivi“. Grubo je ušutkaše prijetnjom da će i nju svezati. Bez puno riječi izguraše ih iz kuće i povedoše u mrak. „Ako njih nećete pustiti, onda vodite i mene!“, reče ona odlučno i smireno. „E, kad hoćeš, onda hajde i ti“. Svezaše i nju i povedoše.

Pripovjedač drugi

Bio je to put u mučeništvo u koje je ona posve svjesno pošla. Sve ih utrpaše u neki kombi u koji uskočiše i stražari s uperenim oružjem, sve

zatvoriše da ne vide kamo ih vode i nestadoše u mraku. Nije slutilo na dobro. Razgovora nije bilo. Niti su smjeli niti mogli govoriti; sjedili su nijemo u svojim mislima. Tomislavu dođoše na pamet zadnje riječi koje je zapisao u župnu kroniku točno prije mjesec dana, 19. kolovoza:

Vlč. Tomislav

„Svi katolici su otišli. Blagdan Velike Gospe proslavio sam ovdje sa samo nekoliko vjernika, jer sam do daljnjeg otkazao sve mise s narodom. Svijet je jako uplašen. Svi se pitaju – kad smo mi na redu. Ali, Bogu hvala, do sada, tj. 19. VIII. 1995. nije bilo većih izgređa. Nažalost, danas mi je javljeno iz Sanskog Mosta da je tamo u jutarnjim satima srušena župna crkva – miniranjem, do temelja. Posljednji sam koji sam tamo imao svetu misu na blagdan Velike Gospe. Bio je tamo lijep broj vjernika. Bojim se samo da u župi ne bude panike. Nek nam se Gospod smiluje, a sv. Josip zaštiti.“ (navod iz župne kronike)

Pripovjedač prvi

Najednom mu pred oči dođe onaj neobični san što ga je imao. Kao mač zarezaše ga riječi koje je tada čuo: *Uzmi oca svoga Josipa i majku svoju Boženu, roditelje svoje ljubljene, i povedi ih na Prijedorsko polje, niz Sanu, pa mi ih prikaži kao žrtvu paljenicu na mjestu koje ću ti pokazati!* On i roditelji idu u nepoznato, u tamnu noć. Hoće li doista biti žrtvovani? Je li on tu sveće-

nik koji ih vodi na žrtvovanje? Zar to Bog od njega traži? A onda opet tračak nade: možda ih ipak vode na neku razmjenu.

Pripovjedač drugi

A majci Boženi poput filma kroz glavu prolazi cijeli njezin život: žalosno djetinjstvo, uništena mladenačka ljubav, usrdna molitva da joj Bog dade dijete, da osjeti radosti majčinstva za kojim je toliko čeznula, radost i zahvalnost Bogu kad joj je sin darovan, a onda još i svećeničkim zvanjem obdaren, pa pravo obraćenje muža Josipa. A onda joj srce na čas zastade. Sjeti se svoga obećanja Bogu dok je molila za sina: *„Ako mi ga daruješ, ja ću ga tebi prikazati. Neka bude tvoj, radi s njim što hoćeš. Ne bojim se nikakve žrtve.“* Je li došlo vrijeme da njezin sin svećenik bude žrtvovan poput Izaka? Samo je to plaši, kao da i sama nije u istoj situaciji skupa s mužem. Ali njima su već po 73 godine; oni su svoje već proživjeli. Josip je, poput svoga imenjaka iz Evanđelja, tih, ne progovara. I on prebire po svome životu, po svojim lutanjima i po svome obraćenju. Odjednom, majka Božena koja je posve zaboravila gdje se nalazi, glasno zavapi:

Majka Božena

O Bože, spasi moga sina, moga Tomislava! Uzmi moj život; ja sam svoje proživjela. Smiluj se, Bože!

Pripovjedač prvi

Toliko se zaniжела da nije ni osjetila bol, kad je jedan od stražara udari kundakom u rebra uz siktanje: „Zaveži, stara!“. Voze ih već neko vrijeme. Ne znaju gdje su. Najednom, kombi se zaustavi. Zgrabiše ih i izbaciše van. Glave moraju držati pognute. Tomislav je uspio vidjeti samo da se nalaze negdje u Prijedorskom polju koje je bilo spomenuto u onom njegovu snu. U sablasnom svjetlu farova poredaše ih u „kolonu po jedan“: na čelu otac Josip, zatim majka Božena i na kraju Tomislav. Vode ih prema bunaru. Ledeni trnci prođoše mu cijelim tijelom, a čelo se ledenim znojem oznoji. Vidi on svoje roditelje pred sobom i zna što ih čeka. Evo, sad mu je jasno da se ispunja onaj njegov san: stavili su roditelje preda nj da mora gledati njihovo ubijanje, njihovo žrtvovanje. On će biti zadnji. Izak prikazuje roditelje Abrahama i Saru! Tomislav prinosi Bogu svoga oca i svoju majku, pa i samoga sebe. Sve obrnuto od onoga u Bibliji. A nema ni glasa s neba ni anđela da zaustavi zlokobnu ruku zlikovaca s vatrenim oružjem kojima se žuri da završe posao. Potiho Bogu upućuje molitvu:

Vič. Tomislav

„Bože, primi našu žrtvu. Primi moje drage roditelje! Primi i moju žrtvu i oprosti nam grijehe. Neka bude tvoja volja! Oprosti i ovima što nas ubijaju, jer ne znaju što čine. Smiluj se i primi duše naše.“

Pripovjedač drugi

Odjeknu pucanj. Ravno u potiljak njegovu ocu. On pogođen zatetura. Zgrabiše ga po dvije snažne ruke sa svake strane i strovališe naglavačke u bunar. Tomislav se strese, Božena zacvili za svojim Josipom. Istoga trenu zgrabiše i nju: pucanj u potiljak, pa i s njom u mračni bunar. Tomislav više nema ni misli ni riječi. On je upravo odgledao najružniji film svoga života. Posve je otupio. Ne smeta mu više ni to što je on sada na redu. I s njim učiniše isto što i s njegovim roditeljima. Odjeknu pucanj i on utonu u mrak; mrak dubokog bunara negdje u Prijedorskom polju, mrak opake ljudske savjesti. A onda odjeknuše eksplozije bombi koje su zločinci bacili i tako zarušili bunar kako žrtve ne bi bile pronađene.

Pripovjedač prvi

Odjednom se svećeniku Tomislavu ukaza svjetlo. Svjetlo kakvog nikada prije vidio nije. Tako toplo, tako ugodno, tako milo. Ugleda svoje roditelje u tom svjetlu: smireni, radosni, gledaju prema njemu i smiješe se. I začu ugodan baršunasti glas kao iz nekog nebeskog razglasa, koji odjeknu s jednog kraja neba do drugoga: „Dođi slugo dobri i vjerni! Uđi u radost Gospodara svoga!“

Pripovjedač drugi

Zločinci su htjeli svoje nedjelo sakriti, ali Bog toga nije dopustio. Više od šest godina širene su glasine da su Matanovići razmijenjeni, da su pobjegli, da su viđeni ovdje ili ondje, samo da se zločin prikrije. Traganje za njima dugo nije donijelo nikakva rezultata. A onda su nakon točno 2.289 dana ipak pronađeni. Pronašao ih je vlasnik dvorišta u kojemu su ubijeni i bunara u koji su bačeni, povratnik musliman u naselju Bišćani-Rizvanovići na Sani, u Prijedorskom polju, samo nekoliko kilometara nizvodno od Prijedora.

Pripovjedač prvi

Tijela su izvađena i prepoznati su po ostatcima odjeće, a najsuvremenije metode forenzike potvrdile su da se nedvojbeno radi o svećeniku Tomislavu Matanoviću i njegovim roditeljima majci Boženi i ocu Josipu. Pokopani su 24. studenoga 2001. na prijedorskom katoličkom groblju Urije, neposredno iza kapelice Žalosne Gospe u zajedničku obiteljsku grobnicu. Tomislav u sredini, a roditelji sa strana, kao da ga i u grobu žele zaštititi od opasnosti. Dan je bio leden. Leden kao savjest zločinaca. No po drveću, grmlju i travi bilo se uhvatilo prekrasno bijelo inje, lijep simbol nedužnosti žrtava koje su konačno dostojno pokopane.

Pripovjedač drugi

I nije se produžila loza Matanovića. Presađena je sa zemlje u nebeske krajeve, gdje trajni rod donosi – dovijeka. A nama ostade sjajno svjedočanstvo jedne mučeničke obitelji: oca Josipa, majke Božene i sina svećenika Tomislava. Ostade i svijetli primjer junačke majke, velike patnice, koja nije prestajala vjerovati, moliti se i plakati poput svete Monike. Izmolila je od Boga dar majčinstva i rodila sina, izmolila mu svećeničko zvanje, izmolila obraćenje muža. Jer iskrene suze i Boga ganu. Svećenik Tomislav i njegovi roditelji Božena i Josip pridružiše se velikom mnoštvu mučenika oko nebeskog Jaganjca. U bijelim haljinama, s crvenim križem na srcu i sjajnom aureolom iznad glave.

NETKO ME ZOVE

*Recital o sestri Ceciliji Grgić,
mučenici svoga zvanja*

(prema ideji s. Miroslave Ljevar)

Zov prvi

POZIV U ŽIVOT, U DJETINJSTVO, U RADOST

I dođe glas:
**„Hoću da postojiš,
hoću da živiš.
Ja sam Bog života.“**

*Tajanstven Netko zovnu me
glasom božanskim, gromovnim
dok još me nije ni bilo:
Dođi i živjet počinji!
Jer ja želim da postojiš,
i jer te volim oduvijek,
i životu ja se radujem
jer ja sam Život jedini,
obilno svima dijelim ga:
Nek' zemlju život ispuni!
U dlan te ruke svoje upisujem
Jer ti si neponovljiva,
jedinstvena i ljubljena,
i ime ti dajem kojim će te zvati,
po kojemu će te pamtiti,
i koje neće nestati dovijeka.*

Bilo je to kad se Gospin listopad polako gasio
dana već dvadeset i osmog,
te tisuću devetsto pedeset i druge.
Obradova se otac Ivo čedu novorođenom

u Dubravi župe novošeherske
pod štitom svetog Ilije.
Od radosti majka Ana zatreperi
začuvši plač tek novorođene.
Nježna se rodi djevojčica.
Ime joj apostola naroda dadoše.
Pava će ime nositi.
Brojna se obitelj poveća,
a Crkva i narod hrvatski
novoga člana zadobi.

*I krenuh život živjeti.
Rastem i svemu divim se.
Rosnim livadama trčim,
zelenim pašnjacima poskakujem
poput prpošna janjeta
zavičajem prelijepim
rodnoga mi ognjišta.
Brježuljci mi se smješkaju,
potočić žuborom grgolji,
sunce me grije zlaćano,
nebo nada mnom plavetno,
duša mi dječja, radosna.
Bez brige rastem, presretna,
dječje znatiželje prepuna.
Duša mi rađa pitanja:
gdje, otkud, zašto i kako?
Sve želim jasno saznati.
Do škole već sam dorasla.
Škola me zove učiti,
eto mi društva novoga.*

*Ko ptica krenuh lagana
život je tako zamaman.
Obitelj uza me uvijek je.
Rastem i veća postajem,
šire se moji obzori.
Želim i Boga zamolim
da vazda tako ostane.*

Zov drugi

DOĐI I SLIJEDI ME!

I dođe glas:
**„Ja sam te sebi izabrao,
hoću da budeš moja.“**

A onda novi dođe glas:
opet me netko poziva,
tajanstveno i drugačije.
Tiho, gotovo nečujno,
potiho, ali uporno.
„Dođi, dragano moja!“
Da tako u svetim je knjigama,
puno ću kasnije saznati.
Čujem, al' ne razumijem.
Što bi to moglo značiti,
tko tako nježno zove me.
Netko me želi uza se,
kome je stalo do mene.
Netko me sebi iz'bire.
Taj Netko mira mi ne daje,
a ne znam čak ni tko to je.
To mi sto muka zadaje.
Netko me traži, izdvaja,
Netko me blago osvaja.
Znam samo jedno jedino:
taj poziv odbit' ne mogu.
Već nisam dijete bezbrižno,
ja rastem, stasam, sazrijevam.

Što to je, stalno razmišljam.
Tko će mi odgovoriti?
Kojim mi putom poći je?
Što u životu postati?
Za što bih mogla živjeti?

*A zov me prati i prati,
sve jači je, ne odstupa.
Što želiš Glasu od mene?
Još ništa ne razumijem.
Rodno mi selo i zavičaj,
tako mom srcu prirasli
postaju za me pretijesni.
Moje ih želje nadilaze.
Osjećam dvojstvo u sebi:
niti sam dijete ostala,
niti sam dosta odrasla.
Ne mogu druge pitati
neće me ni razumjeti,
nit' sama odgovor dokučiti.
Rado bih tako ostala:
sretna, mirna i spokojna,
no nešto naprijed tjera me.
Život se ne zaustavlja;
on naprijed ide, nosi me,
a brige sve većim' bivaju.
Odluku valja donijeti.*

A tihi zov ne prestaje.
No tko me to tako poziva,
da mi je barem saznati?
Onda bih odgovor mogla dati.

Tko si, Tajanstveni, koji zoveš me,
i kamo povest' želiš me?
Što želiš sada od mene?
Zašto mi se ne javiš?
Il' što me na miru ne puštaš?
Slutim, al' izreć' ne smijem.
Puno sam o tom mislila,
puno se Bogu molila.
Onda mi dođe u dušu:
Ovaj se zov ne odbija.
Zove me netko Veliki.
Njemu se „ne“ ne kaže
Njemu se kaže „Evo me!“

*I rekoh glasom odlučnim:
„Evo me, Tvoja sam, vodi me.“
I krenuh za Tajanstvenim.
Za ruku on me dovede
do dvora bijelih djevoja
što život drugim daruju
služeći braći i sestrama,
po pravilu Vinka Paulskog,
Vinka Pavlovog i Pavinog.
Pogledaj, vidi, poslušaj:
Vinko Pavin i Pava Vinkova,
kako se lijepo uklapa.
Tako me Tajni dovede
družbi sestara Vinkovih,
nazvanih Milosrdnima.*

Bile su godine sedamdesete,
rek dvije do osamdesete,

ja dadoh Tebi zavjete,
doživotne, vječite,
na blagdan Gospe Velike,
vjerne Ti vazda sluškinje.
I meni ime svidje se,
svete djeve Cecilije,
Tvoje vrle mučenice,
pa uzeh ja ga za sebe.
A ime znakom postaje,
k'o trajan biljeg ostaje.
Bolest me nije spriječila,
a bi to kušnja velika.
I rekoh: „Evo me, dragi Isuse,
Tvoja sam, od sada zauvijek.
Prati me svojom milošću.
Sve ti od srca darujem,
a samo jedno potražujem:
Što tražiš, sve da ispunim,
ništa za se ne pridržim.
Da natrag se ne osvrćem.
Tako si svoje učio,
tako ja želim živjeti.“

*Opet sam čila, lagana,
al' ne i posve sigurna,
hoću li moći to na što sam pozvana.
No, kad su mogli ini i ine
zašto ne bi i ti – najednom mi sine
i moja tjeskoba mine.
Ono što sam ostavila
stostruko ja sam primila.
A Onaj kojemu „Evo me“ izrekoh*

*bliži mi od majke je rođene.
Jer, On svojih ne ostavlja.
Ostade stalni mi pratilac,
u zlim i dobrim danima.
I nisam se više bojala,
ni kad je zdravlje škripalo
ni kad sve nisam razumjela,
ni kad su me krivo shvaćali.
Kamo me slaše, išla sam,
što kadra bila činila,
a godine su se nizale.
Od vojvođanskog Vrbasa,
posavskog grada Brčkoga,
do glave Bosne – Saraja
i katehetskog studija,
te župe Livna bijeloga,
do zadnje postaje – Presnača.
Čas mi je duša pjevala,
čas opet tužno jecala.
Ponekad su mi pljeskali
nekad po obrazu pljuskali.
Nisam se dala zbuniti,
i Ti si tako prošao.*

Zov treći

OSTANI VJERNA DO KRAJA!

I dođe glas:
**“Tko život svoj izgubi,
naći će ga.”**

A Ti me amo dovede,
u kraje ove krajiške
k Svetici Maloj u Presnače,
biskupije Banjolučke,
da ovdje djelo dovršim
koje si mi odredio.
Mišljah da sada konačno
mogu malo predahnuti
s mirom svoj život živjeti,
Tebi i braći služiti
i prema smiraju koračati.
I stadoh ovdje raditi
na njivi Tvojoi sijati
riječ Tvoju svetu, presvetu,
uz sestru Agnezu, dragu mi,
i vjernog misnika Filipa,
prvoga župnika Presnača.

*Al' dođoše devedesete
prepune mržnje, klevete,
i svakojake osvete.
I sunce k'o da se sakrilo,
i nebo naoblačilo.*

*Oblaci tamni kupe se,
sve bliže tutnje gromovi,
nešto se strašno priprema.
Al' u tom tutnju ognjenom
opet se, na način posebni,
ponavlja glas već zaboravljeni.
To zov je treći, posljednji:
„Ti mi se posve predade,
a meni se spremnost dopade.
Spremam ti poziv i treći,
nemoj mi riječi poreći,
nemoj se iznevjeriti!
Budi mi vjerna do kraja,
tako se stiže do raja!“*

Ne, nisam zaboravila,
nijednog zova Tvojega
niti sam koji odbila.
Duša mi spremno zaklikta:
„Isuse, dobri, slava Ti,
kako bih mogla odbiti
premda ni slutiti ne mogu
što bi mi mog'o spremiti.
Jesam li lakomisljena,
kada Ti opet obričem:
„Tvoja ću biti do smrti
ma kamo ti me vodio.“
Nešto mi srce govori,
da to je ispit završni,
najteži, a i presudni.
A ja sam slaba, preslaba,
treba mi snaga velika,

treba mi Duha Tvojega.
„Ne boj se, kćeri ljubljena,
Budi mi vjerna do kraja!“,
poruka dođe Gospodnja.
Već grme rata gromovi
i bjesne mržnje bjesovi,
rat svoje žrtve odnosi.

*Al' opet isto pitanje:
„Što mi je činit, Isuse?“
Čekati, molit, raditi.
i Tebi se prepustiti.
Osjećam slabost veliku,
ali i duše smirenost.
Iz duše negdje duboko,
k'o tiha jeka čuje se:
„Prepusti Gospodu putove“.
I obećano ponavljam:
Isuse dobri, Tvoja sam,
želim to biti do kraja.
Moj odziv glasi: „Evo me“,
i neka vrijedi zauvijek.
I začuh glas Tvoj umilni:
„Ne boj se, ja sam uz tebe,
Pa i da dolinom smrti prolaziš,
ja tebi s desne koračam.
Slijedi me samo, ne boj se,
Ja te izabrah, moja si.*

Mislim na Te u Getsemaniju,
sjećam se znoja smrtnoga,
i krvi Ti prolivene.

I mene krvav obli znoj,
ali me tješi govor Tvoj:
„Nek' ne bude, Oče, moja volja,
kad Tvoja je uvijek bolja!“
Ne odstupam niti koraka,
pa došlo štogod odrediš.

*I dođe danak dvan'esti
onoga svibnja cvjetnoga
ljeta devedeset i petoga.
A Ti mi reče: „Dosta je!
zemaljskog hoda tvojega,
ti si za svibnja rajskoga
vječnoga, neuništiva.“
Knjiga se moja zatvori
utihnuše mi vapaji.
Vatra se silna zapali,
dušu mi k'o zlato pročisti
postah k'o kruh ispečeni.
Mržnja sve redom poruši,
ali mi duše ne rani.
Hvala Ti, Kriste Gospode!*

Zov četvrti

UĐI U ŽIVOT VJEČITI!

I dođe glas:
**„Nitko nas ne će moći rastaviti
od ljubavi Kristove.“**

Dok mrak je zemlju skrivao,
da djelo mržnje prekrije,
rušenje, strah i vapaje,
nebesko svjetlo zasja se,
kao kod grada Betlema,
dv'je nove zvijezde zasjaše
i Presnače obasjaše.
I da si motrit mogao,
k'o čudo ti bi vidio:
kako su iznad Presnača
dva bijela, svijetla goluba,
put neba odlepršala.
Ne bjehu dva to goluba
ni dvije zvijezde prejasne,
već duše dvije blažene,
Filipa i Cecilije.

*Sad više nemam pitanja,
na sve sam našla odgovor.
Sada se više ne pitam
čiji li bješe poziv taj,
tko me to trajno zvao je.
Ti si taj Netko, Isuse.*

*Slava ti, Kriste, Gospode!
Ti si me uvijek volio
i trajno me pozivao:
„Dođi u život, volim te!“
„Budi moja i slijedi me!“
„Ostani vjerna do kraja!“
Sad slušam poziv Ti završni:
„Uđi u život vječiti!“*

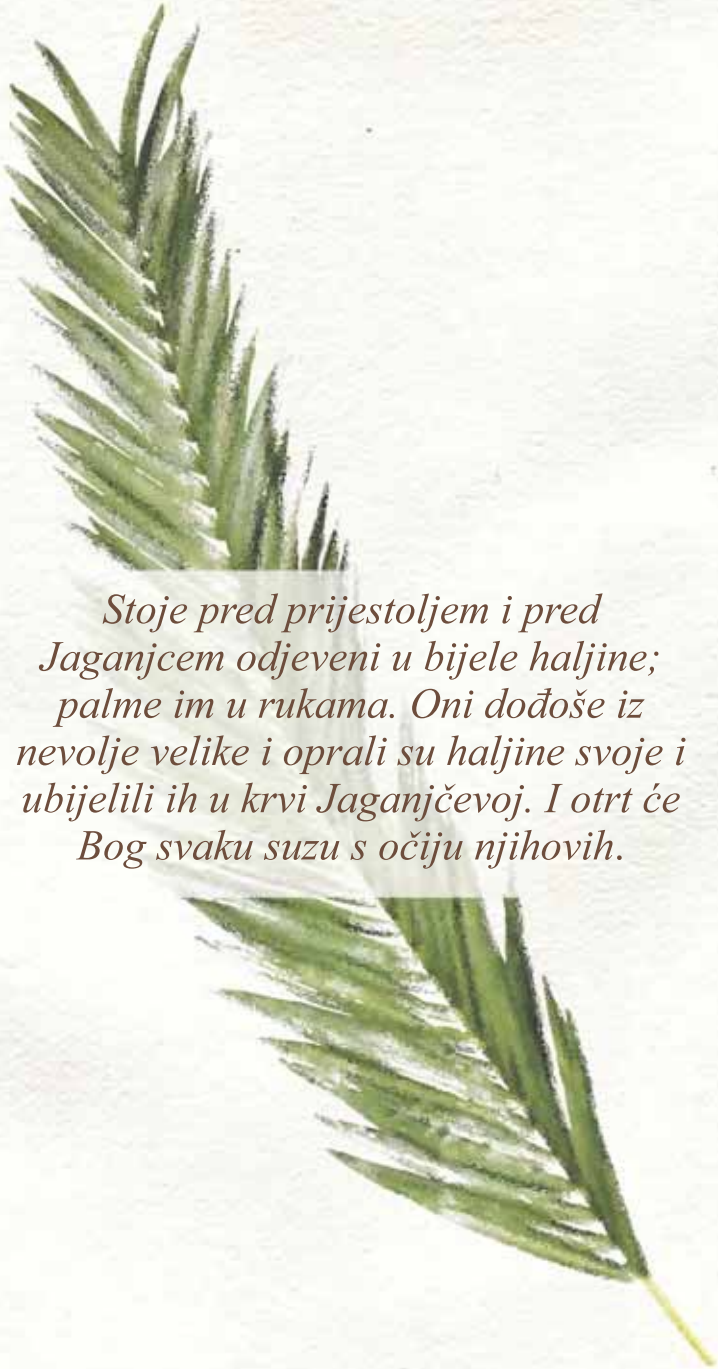
Aleluja!

Scenski se može izvesti naizmjenično po strofama s dvije uloge (muško i žensko ili dvije ženske), a kod najave svake od četiri slike čuje se samo svečani glas a ne vidi se osoba koja govori: „I dođe glas“, i izreći citat.

Kazalo

Prolog	5
Izjeda me revnost za Gospodina	11
Slika prva – Ivanjska:	
Hoću biti svećenik!	13
Slika druga – Travnik i Sarajevo:	
Poteškoće na putu do oltara	18
Slika treća – Ivanjska:	
Mlada misa, vrhunac radosti.....	24
Slika četvrta – Gumjera:	
Žrtva života, vrhunac vjernosti.....	28
Ivan mu je ime	43
Scena prva:	
Ivanovo krštenje u duboševičkoj crkvi	45
Scena druga:	
Ivan svećenik	50
Scena treća:	
Majka saznaje za ivanovu smrt.....	53
Sveti Polikarp presnački	57
Suze Svete Monike prijedorske	75
Netko me zove	95
Zov prvi	
Poziv u život, u djetinjstvo, u radost.....	97
Zov drugi	
Dođi i slijedi me!	100
Zov treći	
Ostani vjerna do kraja!	105
Zov četvrti	
Uđi u život vječiti!.....	109

*Stoje pred prijestoljem i pred
Jaganjcem odjeveni u bijele haljine;
palme im u rukama. Oni dođoše iz
nevolje velike i oprali su haljine svoje i
ubijelili ih u krvi Jaganjčevoj. I otrt će
Bog svaku suzu s očiju njihovih.*